Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера деиз • ЕРА, 2 октябрь, 1975 шу. • № 118 (5188). • Мах 2 кеп.

ГАЗЕТАШИ ЖУРНАЛАШИ — ХІАРА ДЕЗАЛА

Хlара lуьрийна почтальонаша бахача нахага дlа-кхоачаду эзараш газеташи журналаши, хlьата шоай ханнахьа кепайоазонна ца язбеннараша уж нйду киоскашка.

Моллагlча а хlамах «цох яздора газета тlа» аьлча кхоачам хул сага. Хlана аьлча, цунна хов газета тlа доацар яздергдоацилга, цудухьа цо яхачох из теша а тeш.

Кепайоазув даим хиннад парте ира герз, цун бакъ дош наха юкъе доаржаду коллективни пропагандисти агитатори, уж керда толамаш дахара оарцагlбоахар. Цо партена повкъостал ду наха коммунистически кхетам балара, уж шоай сийлахь-йоккха Даьхе еза а цун экономически а оборонни а низ чlоагlбара къахьега lомабу.

Владимир Ильич Ленина лакха мах беш хиннаб кепайоазон. «Хlаране кхетаду, — яьхад цо, — политически газет хlанзарча общества моллагlча классо мехка общественни вахара юкъе дакъа лацара хиланза даргдоацача хьалех цаl хилар».

Сийлахь-воккхача баьчча дагадаьллар дизза кхоачашхиннад. Советски lаьдал латтача шерашка хьа а хиннад детlа а денад шийна тара кхы доаца, халкъа гlулакх деш дола кепайоазув. Октябрьски революци котъяьнначул тlехьагlа хьалхарча шерашка 1,5 миллион тираж а йолаш ткъаь итт гаргга газет мара хиннадац вай мехка. Хlанз уж бlаьш да. «Правда», «Известия», «Советская Россия» яхача а кхыча а центральни газетий тираж итташ миллионаш я. Хlьата вай Нохч-Гlалгlайчене арадувл диъ республиканскии дийтта районии, массехк дукха тираж йолеи газет. Уж яздеш ба итташ эзараш нах.

Берригача мехка санна вайцига а дlадоладеннад кердача, 1976 шера газеташтеи журналаштеи язлулга. Масала, 1975 шера вай республике во чакхбаккханзар из болх. Бахача наха 846 эзар газети журнали яздир, е 1974 шера хинначул 44 эзар экземпляр дукхагlа.

Кепайоазонна язлулга lалаьмате лоархlаме болх лерхl вай парте, хlана аьлча цу изданешка гlолла вlаштlехьдоал парте чура а арахьара а политика наха дlайовзийта, партийни съездаша тlанйца решенеш кхоачашъяра берригa къахьегамхой оарцагlбаха, газеташеи журналашеи шерра дувц доазол дехьарча а вай мехкарча а хьалах. Цудухьа партийни организацеша керттерча декхарех цаl лоархlаш чакхдоакх газеташтеи журналаштеи язбалар.

Укх шера из болх дика дlаболабаьб Ножай-Юртовски, Ачхой-Мартановски, Сунженски районашка. Масала, соахка иттлагlа сентябрь хьатlакхоачаш Ножай-Юртовски района къахьегамхоша яздаьр 1290 газети журнали хиннадале укх шера яздаьр 2319 да. Из лоархlаме политически кампани дика лелаю «Заветы Ильича» яхача колхозе, Беной-Ведана юрта, кхычахьа. Общественни хьисапе кепайоазув доаржадеш итташ нах ба Ножай-Юртовски районе. Укх деношка из болх дика бу Беной-Веданарча юкъерча школа комсомольски организаце секретара Моллаев Салавде, хьехархоша Делимханов Лейда, Байсулаев Замида, Байтаркерча юкъерча школа комсомольски организаце секретара Гайтарбиев lумара, хьехархочо Нухаджиев Халида, кхы дуккхачар а.

Кепайоазонна язбалар ниттa дика дlадоладаьд Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхозе а. Из болх беш 14 общественник ва укказа. Масала, шовй участкашка газеташи журналаши яздаь баьннаб совхоза центральни усадьбе кепайоазув доаржадеш хиина Арсамерзоева Мадинаи Халидов Тузеи.

Дуккхача кхыча моттигашка а боагглаш бола теркам тlабахийта леладу газеташтеи журналаштеи язлулга.

Цхьабакъда, соахка а санна из болх ледара лел Грозненски, Назрановски, Шалински районашка, городе Грозне.

Из тоабара а соахкара кхоачамбоацараш ца хилийтара а кхы ха дlа ца йохийташ оарцагlйовла еза парте райкомаш, юххьанцара партийни, комсомольски организацеш, «Союзпечата» органаш.

Хlара предприяте, колхозе, совхозе, учреждене вlашагlйохка еза газеташи журналаши язду пункташ. Къаьстта теркам тlабахийта беза общественни хьисапе кепайоазув доаржадераш хьакъоастабара, царна йоаггlаш йола инструктаж ялара.

Кепайоазонна язбалара кампани лерттlа чакхъялар дукхагlча даькъе тийша да из болх беча общественникех. Уж хила беза наха газетех, журналех дувца ховш, хlара сага балха тlа, дешача, цlагlа дикагlа накъадаргдола газет а журнал а хьахаржа ховш. Цудухьа из болх бе хьожаве йиш яц «моллагlа а мукъагlа вола саг». Цига хьежабе беза культурни а политически а боарам лакха бола, газеташтеи журналаштеи пропаганда е ховргдола, наха эшшаш йола справка яла могаргдола нах.

Общественни хьисапе кепайоазув доаржадераш ниттa хьакъестабеча, цар бу болх лоархlаме партийни а комсомольски а декхар лерхlача гlулакхаш белггала лел. Из дика хьахьокх Ножай-Юртовски района дуккхача юххьанцарча партийнии комсомольскии организацей опыто.

Кепайоазонна язлулга чакхдала хlанз а дукха ха йисай яхаш из гlулакх тlехьа а ца тетташ ерригача коллективашка шерра дlадоладе деза газеташи журналаши язделга. Хьалхагlа а санна йоккхийча предприятешка вlашагlйохка еза кепайоазонна пропаганда ергйола советаш, царна шоашкара доагlа новкъостал де декхарийла да дукха тираж йола газеташ, пенгазеташ, заводской радио.

1975 шера кепайоазонна язлуча хана цхьайола моттигаш нийсъелар lа фунаьхк даь газет е журнал ца яздой хьона эшар, хьа хьаштдар яздергдац, яхаш. Из цхьаккха дича а ла мегаргдолаш хlама дац.

«Союзпечата» органаша а юххьанцарча партийни организацеша а дерриги низаш оарцагlдаха деза бахача наха юкъе мамогга дукхагlа газеташи журналаши дlадоаржадара, уж хlара дезалга, хlара цlагlа дlакхачийтара.

Шеко яц, КПСС XXV съезда баха ма-боагглара накъабахара социалистически яхье баьннача Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша, из lалаьмате лорхlаме политически кампани яккха еззача тайпара чакхйоаккхаргхиларах.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЦА НИЙСЛЕ

Дlадахача кlирагlей сентябрь беттеи lалашдаьча доакъара итог яьй доакъар lалашдара болх мишта лел хьожача республикански штабо Нохч-Гlалгlайчен облсовпрофо.

Гlожа доакъар соахка сентябрь бетта lалашдаьчул дукхагlа lалшдаьд укх шера дlабахача бетта. Ишта, йол — 7400 тонн, ча — 9 эзар тонн дукхагlа.

Сентябрь бетта яьржа хиннача яхье хьалхара моттиг Советски районо яьккхар, шоллагlа — Шалински районо. Дlабахача цхьан бетта Советски района къахьегамхоша — 46 процентн шалинцаша — 34 процентн кхоачашйир доакъар lалашдара шера план. Дика хьокхамаш гойташ къахьийгар Ачхой-Мартановски, Веденски, Урус-Мартановски, Ножай-Юртовски районашкарча доакъар lалашдераша а.

Доакъар lалашдеча къаьстта дика толамаш доахаш къахьийгар укх боахамий коллективаша:

Шалински района XX партсъезда цlерагlча колхоза (правлене председатель нов. Албаков, парторганизаце секретарь нов. Хакимов, профкома председатель нов. Идиев);

Советски района Кирова цlерагlча колхоза (правлене председатель нов. Довшукаев, парторганизаце секретарь нов. Джамалдинов, профкома председатель нов. Исаев);

Сунженски района XX партсъезда цlерагlча колхоза (правлене председатель нов. Кириллов, парторганизаце секретарь нов. Стоякин, профкома председатель нов. Рябинина);

Урус-Мартановски района Мичурина цlерагlча совхоза (директор нов. Зелимханов, парторганизаце секретара декхараш кхоачашдер нов. Муцаев, профсоюза рабочкома председатель нов. Темиргаева);

Грозненски района «Атагинский» совхоза (директор нов. Арбиев, парторганизаце секретарь нов. Часпиев, профсоюза рабочкома председатель нов. Пучаев);

Гудермесски района «Гудермесский» совхоза (директор нов. Белашов, парторганизаце секретарь нов. Мовлаев, профсоюза рабочкома председатель нов. Лаврова);

Доакъар lалашдеш месячнике къаьстта доккха дакъа лаьцар укх предприятешкарча коллективаша:

«СевКавНИПИнефть» института (директор нов. Качлишвили, парторганизаце секретарь нов. Шаталов);

МЖКХ эксприментально-механически завода (директор нов. Негинский, парторганизаце секретарь нов. Шахов);

Къилбаседа - Кавказски машиннаькъа граждански сооружеией Грозненски дистанци (начальник нов. Прилепский, парторганизаце секретарь нов. Алексеева);

«Грознефтехимремстрой» треста йиьлагlча СМУ (начальник нов. Свещников, парторганизаце секретарь нов. Жученко);

«Грозэнерго» ремонтно - наладочни предприяте (директор нов. Янин, парторганизаце секретарь нов. Чумаков);

Ремстройтреста УМС (начальник нов. Актулаев, парторганизаце секретарь нов. Жулидин).

Цунца цхьана доакъар дукхагlа lалашде йиш хулийтача тоонех боагlа пайда ийцабац республика цхьаьцца йолча районашка. Къаьстта во вlаштlехьбаьккха чакхбаьккхар доакъар lалашдара болх дlабахача бетта Наурски, Грозненски, Малгобекски, Назрановски, Надтеречни районашка.

Чакхъяьшай доакъар lалашдара хетаяь хиина месячник. Цхьабакъда доакъар lалашдара, хьийбаш lангара дахара кийчо яра балхаш лаьгlде дага бац дукхагlйолча колхозийи совхозийи къахьегамхой. Доакъар lалашде йиш хулийта кхы а дукха торонаш я республике. Царех бизза пайда эцар—юртбоахама къахьегамхой керттерча декхарех цаl.

1975 шера 29 сентябрь тlакхоачаш республике доакъар lалашдарах йола

СВОДКА

(план проценташца)

Яхь лелаю районаш	Йол	Ча	Силос	Сенаж	Баьций хьоар
Ачхой-Мартановски	60	114	102	61	44
Урус-Мартановски	93	53	102	93	71
Веденски	73	74	121	94	—
Ножай-Юртовски	75	101	175	70	—
Советски	117	101	117	61	—
Грозненски	49	54	59	41	64
Сунженски	63	70	57	24	118
Гудермесски	81	67	66	169	70
Шалински	88	70	45	10	33
Малгобекски	39	74	62	58	74
Назрановски	51	20	94	45	45
Надтеречни	60	53	67	29	64
Наурски	48	77	46	32	69
Шелковской	76	76	61	44	71
Республике	67	64	66	47	69

Помещенеш тоаеш ба

Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоза кхаь отделене укх шера lа доаккхаш 2600 бежан хургда. Доахан чудоахка помещенеш тове дlаболабеннаб цига. Хlьата де деза балхаш дукха да: наlараш тоае, ийнаш тоха, тховнаш тоаде, кораштa кизгаш тоха деза.

Хlанз шоллагlча отделенера помещенеш тоаеш ба ремонтникаш. Укказа тове езар 5 база я. Хlьата массе отделенешка lан кийчъе езар 15 я уж.

— Совхоза кулгалхоша мел эшача хlаманца lалашдаьд тхо,—йоах гlишлошъеча бригадерча болхлочо Н. Ойсханова. — Тха декхар да уж помещенеш сиха а дика а тоаяр. Хlьата ерригa а базаш тоаяь юрта боахама болхлой Дерригсоюзни дн хьатlакхачалехьа чакхдала лерхl оаха.

С. МАДАГОВ.

ХЬАЖКІАШ ЧУЭЦАШ Я

Укх шера 2150 гектара тlа хьажкlаш дlайийнаяр «Экажевский» совхозе, царех 1650 гектар ялата лаьрхlа а йолаш. Уж дика хьувкъае гlерташ чlоагlа къахьийгар Сапралиев Мухьмадеи, Гайтов Татарханеи, Богатырев Султанеи, кхычари кулгалдеча звеношкарча механизатораша. Цар даьча гlулакхага хьежжа я хьажкlаш а.

Хlанз хьажкlаш чуэцаш ба цига. «КПСС XXV съезда баха ма-боагглара накъабахар духьа лелаеча социалистически яхьа хьакъехьа» болча парте Центральни Комитета Соцама дика гlулакхаш карагlдувларца жоп дала лерхlаш дерригa хьинар оарцагlдаьккха къахьегаш ба механизатораш хьажкlаш ханнахьеи ца йойташи чуийца яхара.

Хьажкlаш чуэцаш боахкараштa юкъе яьржача социалистически яхье дика толамаш лоах комбайнераша Евлоев Хьажбикара, Угурчиев Амирхана, кхычар. Царех хlаране цаl-ах — шиъ норма йоакх дийнахьа.

— Вай республика дикагlа болча хьажкlаш лелаеращца яхье а яьнна, тха звенос нийслагlча пятилетка укх тlеххьарча шера дош деннад хlара гектара тlара 30—35 центнер фуалъяьха хьажкlаш чуэца, — йоах звеньевойс Сапралиев Мухьмада.—Тхоай декхар оаха кхоачашдергдолга хьахьокх вубахьача хьувкъамо. Еррига хьажкlаш чуийша тхо даргда юрта боахама болхлой Дерригсоюзни дн хьатlакхачалехьа.

СУРТА ТІА: (лакхехьарвар) «Экажевский» совхоза дикагlа воли механизатор Угурчиев lамирхан, (лохерчун тlа) хьажкlаш чуэцаш я комбайнаш.

В. Пономаренко сурташ.

Ийс бетта план — ханал хьалха

КПСС XXIV съезда решенеши КПСС XXV съезда сийна тlайца шоай доккхагlдола социалистически декхараши кхоачаш а деш, Нохч - Гlалгlай транспортни управлене Грозненски автотранспортни предприяте болхлоша, инженерно - технически балхаш дераша, гlулакхерча наха ханал хьалха — 23 сентябре кхоачашъяьй 1975 шера III квартала паччахьалкхен план. Тоннашта 100 процент кхоачашъяьй план. 1975 шера 9 бетта план а ишта тоннашта ханал хьалха — 15 сентябре кхоачашъяьй.

Хьалххагlе а даьча лоархlамегlа, 1975 шера III квартал чакхъялалехьа планал совгlа дlа-юха хьоргда 180 эзар тонн мухьаш, шера декхарашка дахьа лаьрхlараш 200 эзар тонн долча метте.

Яхь лелаерашта юкъе хьалха латт цхьоалагlа автоколонна (начальник Ван Виктор Васильевич, партбюро секретарь Хайбулин Вольфам Андреевич, профсоюза цехкома председатель Горелов Вячеслав Васильевич, комсомольски организаце секретарь Бобров Александр).

Автоколонне а предприяте а дикагlйола бригада я № 10 йола бригада (бригадир Филь Павел Харитонович). 22 сентябре кхоачашъяьй бригадо III квартала план.

9-ча пятилетка ударник яха цlи еннай предприяте 112 болхлочоа.

И. САПРОНОВ,
ГАТП директор.
А. БАПБАКОВ,
партбюро секретарь.
Н. СОЛОВЬЕВ,
МК председатель.
В. БУКРЕЕВ,
ВЛКСМ комитета секретарь.

* * *

Пятилетка тlеххьарча шера вай республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха а латташ дикача къахьегама толамашца накъайоля КПСС XXV съезда СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически комбината коллектив. Товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен ийс бетта план ханал нхи ди хьалха кхоачашъяьй цо. Цу юхедисача деношка планагlа лаьрхlачул соагlа ара а хийца маьхала яьккхар химикаша шиъ-ах миллион сома маьха продукци.

Уж толамаш доахача комбината цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Сулин Михаил Кузьмича кулгалдеча № 15 йолча цеха коллективо. Ткъоалагlча сентябре кхоачашъяьд цо ийс бетта план. Цул дукха тlехьабусаш бац Нырков Валентин Иванович керте латтача фенол арахецача цеха химикаш. 23 сентябре деиз октябрь бетта чотах къахьегаш ба уж.

Комбината цехаша шерра социалистически яхь йоаржаяьй вай парте 25 съезда хетаяьча кlира йолча къахьегама вахте хьалхара моттиг яьккхара. Цхьоалагlча съезда йолча къахьегама вахте хьалхара моттиг яьккхай Жилин Александр Васильевича кулгалдеча № 130 йолча цеха коллективо. Хlьата парте шоллагlча съезда сийна йолча къахьегама вахте хьалхара моттиг яьккхай Зайцев Анатолий Макарович керте латтача № 17 йолча цеха химикаша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ПРОДУКЦИ ДИКАГІА ХИЛИЙТАРА

Продукце дикал лакхъяккхара хьинаре къахьегаш хьайоагlа Грозненски электромеханически завода коллектив. Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле лелаеш хьайоагlа электроконструкце цеха коллектив. Цо арахецаш йола продукци цхьоалагlча категорех лоархlаш я. Завода цехашта юкъе эггара доаккхагlчарех лоархlаш я из цех. Цо арахец тайп-тайпара, продукци: протяжни яьшкаш, силовой шкафаш, подстанцеш. Из продукция дика йолаш, дукхагlа арахеца гlерташ социалистически яхь йоаржаяь къахьегаш боахк цу цеха болхлой.

— Тха цеха болхлоша низи хьинари кходац дукхагlеи, дикеи продукци арахецара, — йоах электроконструкце цеха мастера Элиханов Сайт-lале. Цехе къахьегаш ба доккха опыти говзали йола болхлой. Цар доккха новкъостал ду керда балха баьхкачарна. Къаьстта белгалбаха беза резчикаш Сатабиев Шамхан, Лазарев Константин. Уж ба аьшк хоададеш. Цар хоададьча аьшках цхьаьцца йола оатхалаш дика кийчъеш ба Шаповалова Люба, Севостьянова Рая.

Хlара бетта шоай задани кхоачашъю участкаша, бригадаша. Хlанз йиьлагlча квартале царна денна заказ да 116 протяжни яьшк е. Ханал хьалха из заказ кхоачашде барт баьб цу коллективо. Къаьстта дика толамаш доахаш хьабоагlа Аюбова Зина, Муртазалиева Тамара, Маркарова Ирина, Десятникова Светлана, Ширяева Мария, кхыбараш. Цар дика кхетаду арахецача продукце дикал лакхагlа мел хул шоай коллектива сий лакхагlа латтаргдолга.

О. ШАДИЕВ.

ГУЙРЕНО СИХБУ КХАШ ЛЕЛАДЕРАШ

Чакхбаьннаб гуйрийна хьалхара бутт — сентябрь. lа хьатlакхача дукха ха йисаяц. Цхьабакъда хlанзчул тlехьагlа юрта боахама къахьегамхоша де дезаш дукха балхаш да.

КПСС XXV съезда толамца накъабахар духьа яьржача социалистически яхьа юкъе а баха хьажкlаш, дуга, шекара свекла, кхыйола культураш мамогга сихагlа чуийца яха гlерташ, гурахьа юв культураш дlаювлгеи зяба лаьтта оахилгеи ший ханнахьа чакхдаккха гlерташ ба хlанз республика юрта боахама болхлой.

29 сентябрь тlакхоачаш 18,5 эзар гектара тlара хьажкlаш чуеннай республике, е планагlа укх шера чуэца езачарех — 75 процент.

Дика вlаштlехьбаьккхаб из болх Грозненски, Надтеречни, Шалински, Шелковской районашкарча боахамашка. Хlанзле 90 процент кхоачашъяьй цу районашкарча механизатораша ялата лаьрхlа дlайийна хиина хьажкlаш чуэцара план.

Паччахьалкхенна 42 эзар тонн фуалъяьха хьажкlаш дlаеннай 29 сентябрь тlакхоачаш.

Дуга 29 сентябрь тlакхоачаш 4 эзар гектара тlара хьекхад, е 67 процент гаргга. Хьекхачох 3433 гектара тlара дар аьрдад. Дуга чуэцилга дика леладу Шелковской района механизатораша. Укх шера дlадийна хиннaчох 82 процент дуга хьекха баьннаб уж.

Республике хlара гектара тlара 38,1 центнер дуга чуэц хlанз, хlьата Гудермесски районе — 41,3 центнер.

Паччахьалкхен ялат дlаэцача пункташка 29 сентябрь тlакхоачаш 13 эзар тонн дуга дlаденнад юрта боахама къахьегамхоша.

Бlаьсти дlаювргйолча культураштa лаьрхlа хlанзле 80 эзар гектар зяба лаьтта аьхад республика механизатораша, план 48 процент кхоачаш а еш.

Къаьстта сихеи дикеи чакхбоаккх зяба лаьтта ахара болх Грозненски, Надтеречни, Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински районашкарча механизатораша. Цунца цхьана хlанз а йоагlа йоакхо яц зяба лаьтта ахара Малгобекски, Назрановски, Наурски, Ножай-Юртовски, Шелковской районашка.

Шерра даьржад республике гурахьа юв культураш дlаера балхаш. Укх шера планагlа 70 эзар гектара тlа дlае езаш я уж. Хlьата 29 сентябрь тlакхоачаш 26 эзар гектара тlа дlайийра гурахьа юв культураш. Из болх къаьстта дика чакхбоаккх Грозненски, Малгобекски, Наурски районашкарча механизатораша.

МАМОГГА ДУКХАГІА ІАЛАШДЕ ДОАКЪАР

Дlабахача бетта дика къахьийгар республика доакъар lалашдераша. Къаьстта дика болх бир Советски района колхозхоша. Цар хlанзле кхоачашъяьй доакъар lалашдара шера план. Гарга я доакъар lалашдара планаш кхоачашъе Урус-Мартановски, Гудермесски, Шалински районаш. Шера план 80 процент кхоачашъяьй цар.

Дlадахача кlирагlа республике lалашйир 3175 тонн йол, е шера планагlа lалашъе езачох 2 процент.

Силос республике 449 эзар тонн lалашъяьй, е шера планагlа lалашъе езачох 66 процент. Из хул соахкарчул 55 тонн дукхагlа.

Силос lалашъяра план хlанзле кхоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Веденски, Ножай-Юртовски, Советски, Урус-Мартановски районаша. Цунца цхьана из тайпа доакъар кийчдара геттара тlехьабус Наурски, Шалински, Гудермесски, Грозненски районашкарча боахамий къахьегамхой. Ишта, нуарцаша—46 процент, шалинцаша — 43 процент, грозненцаша — 59 процент, гудермесцаша 66 процент мара кхоачашъяьяц силос lалашъяра шера план.

Дlадахача кlирагlа 17 эзар тонн силос кийчйир республике, планагlа lалашъе езаш хинначох 3 процент.

Баьций витаминни хьоар 350 тонн даьккхад республике дlадахача кlирагlа. Къаьстта дукха lалашдир из тайпа доакъар Шелковской районе — 121 тонн, Сунженски районе — 103 тонн, Гудермесски — 68 тонн.

Эрз, шекара свекла лордаш, гаьний ткъовронаш, генарий кортилгаш lалашделга дlахо дlахьош да.

САГА СИЙЛЕ

Хов: сона, аз хьалха яздац цох. Из вувцаш дуккказа а яздаьд газета тӀа, дийцад радио чу гӀолла а. ХӀьата, дукхагӀйолча хана гурахьа а яздаьд цунах. Из тамаш а яц. БӀарччача шера хьажкӀаш лелаечо хьийгача къин мах хоадабу дошочо гуйрено. Цу хана хов цун ше мел денал долаш хиннав, шу долалуш ше денна дош кхоачашдаьд е даьдац.

Цун йицъенна́яц хьажкӀаш кхеяра даькъе ше эггара хьалхара толам бáьккха 1969 шерара гуйре. ХьажкӀаш лелае ше воласеннача хьалхарча шера а хӀара гектара тӀара планал совгӀа йиъ центнер ялат даьккхар Вахас. Ше доал ду лаьтта хий дехкаш деце а, ийслагӀча пятилетка дӀадахача хӀара шера планал совгӀа ворхӀ, ийс, итт, барейтта центнерга дӀакхоачаш фуалъяьха хьажкӀаш яьхай Магомадов Вахас.

Цхьабакъда, кхы а хозагӀа енний Вахийна ер гуйре. 1975 шерара гуйре берригача советски наха санна, Вахийна а белгала я ийслагӀча пятилетка чакхйоалача шерара гуйре хилараx тарра, парте XXV съезда сийна яьржача яхье керда толам баьккхарах тарра. Цу толамо дог гӀоздаьккхад Вахий, цун новкъостий, Мичурина цӀерагӀча совхоза ерригача коллектива.

ДӀауйла ел оашош. Хаоттама хьалаш мел хала долаш денадар ер шу. Цхьаннеца шоллагӀчо къувсаш санна дӀайха ухар дейош. Футтарейпа санна мара догӀа тӀадам божацар сигалара а. Ахархочун кара яр хургболча хьувкъама кхел. Из дика кхетадора Вахас а цун новкъосташа а. Цудухьа долла а хӀама дора цар хьажкӀаш ца йойтара. Дийшахь а бус а яхар санна кхай тӀа хулар. Цудухьа, лог хьесташ хьийкъа я хӀанз Вахий звенон тӀачӀоагӀъяьча 190 гектара тӀара «кура» хьажкӀаш. ХьажкӀаш чуэпаш латтача уллача «Молне» тӀара деш аз: «Цӏи хезача хьажкӀаш лелаечун участкера хьувкъам ба тахан чуэпаш латтар. Юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара йоал томараш а тӀехь 80 центнерга кхоачаш хьажкӀаш. Хьувкъам чуэца болабича денз хьалха воагӀа комбайнер коммунист Магомадов Ваха. Кердача толамца даькъала вувц вай из!».

Къахьегамца яьккхай Вахас а шийна сийле. Бакъда, лоаца-м бац цунга кхача гӀерташ но хьабена никъ. Из цун дӀаболабенна 22 шу хьалха гаьнарча Семипалатински областа Урджарски районерча Чапаев цӀерагӀча колхозе механизатор волаш. Из ха дага лувцаш Вахас йоах:

— Школе деша вагӀача хана езаелар сона трактор. ЧӀоагӀа хоза хетар сона трактор лехкаш вагӀаш саг бӀаргавайча, цо аьхача лаьтта хьийкъа латта ялат бӀаргадайча. БархӀ класс йисте ма яьккхиге а, кхы уйла ца еш трактористий курсашка деша вахар со.

Цхьабакъда, цун хийттача бесса атта дацар трактор тӀа болх бе, ший къахьегама наькъа тӀа хьалхара гӀа баьккхача Вахийна хӀаьта а. Трактор къаьна яр. Хаша зӀамига вар ше. Вале а халонех кхеравенна тӀехьашка валацар.

ТӀаккха хӀанз, «йоккха» хиннача хана-м мишта варгвар из халонех бӀукъожабаь юха тӀехьашка. Цудухьа хургдар из, Ваха цига балха вена шу далале, цун цӀи хьалха латтача механизаторашца йоахаш хилар. ХӀаьта, 1956 шера цун наькха тӀа лепар «Эрий дада лаьтташ карадерзадарах» яха медаль...

Механизаторалла болх бу пхи - ялх шу долаш а йоккха опыт йолаш а вар Ваха 1959 шера Урус-Мартановски района Мичурина цӀерагӀча совхозе балха венача хана. Укхаза из хьожаву тракторни бригада бригадира гӀончалла. Массехк шера бу цо из болх. Сийленца кхоачашду хьалхашка латта декхараш, болх дика дӀабода. Цхьабакъда, цхьа хӀама ца тоъаш санна сагота хетар Вахийна. ХӀаьта цунна дагадаьллар трактора ко дар. Цудухьа дийхар цо юха а трактор тӀа ше хойтилга. Цун дехар кхоачашду.

Бакъда, хӀанз духхьал тракторист хинна Ӏацар Ваха. Цунна тӀадилладар хьажкӀаш лелаеча механизированни звенон кулгалделга. Ше хьажкӀаш лелае волавеннача хьалхарча шерре а планал совгӀа массехк центнер фуалъяьха хьажкӀаш чуера хӀара гектара тӀара. Цу хана денз ший толамаш кхы а совдоахаш хьавоагӀа из-

— ХьажкӀаш кхьча ялатал а дукхагӀа къахьегам дӀабехаш культура хиларца, гурахьа лаьтта оахача хана денз дӀаболабу боккха хьувкъам чубара тӀехьхьара къовсам: оахам делга, лаьтта удобренешца хьаьндар, макхеи культиваци яккхар, иштта кхыдараш. Уж дерригa балхаш шийн ханнахьа ду. Цудухьа хьажкӀаш а дика хьувкъ. ХӀаьта укх шера хӀара гектара тӀара 50—55 центнер фуалъяьха хьажкӀаш чуэцӏ са звенос, — дувц Вахас.

— Хаоттама хала денача укх шера мишта вӀаштӀехьдаьннад хьа иштта дика хьувкъам чуба? — хетт аз.

— БӀаьсти уж дӀаювча хана 15—16 сантиметр кӀоарга йийлай оаха хьажкӀаш, шозза удобрени тессай, кхыдола гӀулакх даьд. Цул совгӀа, ха дӀа ме йода совйовл тоьзал, опыт, кӀоаргагӀа Ӏомаю агротехника бокъонаш. Бакъда, хьажкӀаш хьалкхеяр цхьа гӀулакх мара дац. Уж ший ханнахьа чуэцар а да иштта боккхача лоархӀаме. Цудухьа, цхьакха минут ха зехьа ца йоаеш, групповой методах хьажкӀаш чуэцаш да тхо.

ВорхӀ комбайн я укхаза уж хьокхаш. Комбайнерашта юкъе социалистически яхь яьржай. Балха бархӀ, дийнахьа хьажкӀаш чуийца яха лаьрхӀад звенос. Шоай дизах бӀубенна ахархоша денна дош да из. ХӀаьта цар из массаза а кхоачашдаьд. ДӀадахача шера совхозе юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 40 центнер фуалъяьха хьажкӀаш чуена яле, цун звенос чуера 46,2 центнер. ХӀанз ерригача совхозе хӀара гектара тӀара чуэца фуалъяьха хьажкӀаш 42 центнер яле, Вахий участка хӀара гектара тӀара 50—55 центнер йоал уж.

Иштта да «кура» хьажкӀаш лелаеча Вахий толамаш. Боккха мах баьб цун къахьегама. Цун наькха тӀа леп паччахьалкхен диъ совгӀат — Къахьегама Цӏеча Байракха ордени кхоъ медали, дӀадахача шин шера енна «Социалистически яхье котвальнар» яха ши знак.

Цхьабакъда, башха-дика механизатор хинна Ӏац Ваха. Из ва хьинар дола общественник, юрта Совета депутат, пхе бера да. Дукхавеза из массанена а, сийду цун юртахоша. ТӀаккха доккха ираз деций наха иштта дукха а везаш вахар?

Дог ца Ӏаббаш къа а хьегаш, вай хозача заманца шерра гӀа боахача нахах ва Ваха. Цун дог Ӏабац карагӀдаьнначох, даим а кердача толамга кхача гӀерт. Из воккхий ву шийн новкъостий толамех, совхоза гӀулакхех. ХӀаьта, Мичурина цӀерагӀча совхоза коллектива гӀулакхаш да а да дог хьесташ.

Укх шера нюль бетта цо кхоачашъяьй ялат дохкара пхе шера план. Толамца кхоачашъю дулхи шуреи яккхара планаш. Кхаш леладераша къовсам лоаттабу план 1000 тонн йолча ши эзар тонн хьажкӀаш паччахьалкхенна дӀаяларa, 16 эзар тонн шекара свекла яккхара.

«КПСС XXV съезда даха ма-доаггӀара пакъадахар дуxьа лелаеча социалистически яхьа хьакъехьарча» парте ЦК Соцама жоп а луш, кхы а доккхагӀа толамаш дахара вахте латт уж. ХӀаьта, царна юкъе хьалха воагӀарех ва коммунист Магомадов Ваха.

Ю. КУРСКИЕВ.

Кондопожций къахьегама вахта

Карельски АССР. Кондопожски С. М. Кирова цӀерагӀа целлюлозно-каьхата комбината коллектив КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта хьинаре болх беш я. Шу доладелча денз встречни планал совгӀа йиъ эзар тоннал тӀех газета каьхат хьадаьд укхаза.

Балахински, Соликамски комбинаташца лелаеча социалистически яхье бӀубенца хьалха латташ хьабоагӀа кондопожцаш. ДикагӀа къахьег № 7 йолча каьхат деча машина гӀулакх деш, дукхача хана денз минута 800 метрал тӀех каьхат деча коллектива. Мехка рекордии хьоккхам болаш болх бу укхаза минуте 805 метр каьхат деча Л. И. Юрьева бригадо.

Бакъда кондопожцаш цунах кхоачамбаь совца дага бац, шу чаккдоаллаш кхы а сихагӀа болх бе лерхӀ цар.

Комбината ерригача продукцех ах паччахьалкхен дикала Знак ена я. «КПСС XXV съезда даха ма-доаггӀара пакъа дахара тӀехьа социалистически яхь йоаржаярах» болча КПСС ЦК Соцама жоп а луш предприяте коллектива лаьрхӀад хьалхагӀа тӀаийца хинна декхараш кхоачашдаь ца Ӏеш кхы тӀа 2000 тонн газета каьхат арахеца. Укх шера комбината арахецаргда цун проектни мощностагӀа доагӀачул совгӀа 50 эзар тонн каьхат. Иззал дукхагӀа каьхат арахеца йолаенна комбинат пятилетка шерашка, кхы керда мощносташ балха юкъе ца йоалаеш духхьал технологи эргаяьккха тоаяреи производства эффективность лакхъяреи чотах.

Сурта тӀа: Кондопожски целлюлозно-каьхата комбината толашагӀа бола къахьегамхой (аьрдехьара аьттехьа) № 7 йолча каьхат деча машина воккхагӀвола станочник Беляков Леонид, древесно-массени заводa воккхагӀвола дефибрерщик Аверин Борис, № 7 йолча каьхат деча машина машинист бригадир Юрьев Леонид, целлюлозни завода болхло Аверьянова Эльвира, 4-гӀча каьхат деча фабрика смена начальник Соловьев Анатолий.

С. Майстермана сурт.
ТАСС фотохроника.

НОВКЪОСТАШТА ХЬОКХАМ ТЕЛАР

Нохч - ГӀалгӀай мебельно-хьун хӀамаш еча «Терек» объединене дукха болхлой, бригадаш я хӀанале пхе шера задани тӀехкхоачаш а яь иттлагӀча пятилетка календарагӀа къахьегаш. Царех цаӀ я Амаева Марем Магомедовна керте латта шоллагӀча филиала обойщикий бригада.

— Тха предприяте моллагӀа дӀадоладеш дола кердадар эггара хьалха хьаллоацарех я из бригада, — йоах филиала начальника Костькин Геннадий Павловича. Масала, Амаевай бригада яр боак йоацаш продукци арахецара тха предприяте еррига бригадаш тӀахьийхар.

Амаева Марема дувц:

— МоллагӀа дика хӀама дӀадоладарах чакхдалац гӀулакх. Из дизза чакхдаккха деза. Цудухьа социалистически декхараш мишта кхоачашду хьожаш шоайла дӀа-юха тӀахьожам лоаттабе яьлар бригадаш. Иштта болх барах дикка тоаелар арахеца продукци. ХӀанз цу предприяте духхьашха паччахьалкхен дикала Знак ялийта, а цхьан тайпара гӀандаш кийчдеш я тха бригада.

— Шоай болх дика лийлача кхыча хӀаман бала ца кхоачарех Ӏац тха бригадера болхлой, — йоах Марем Магомедовнас. — Цхьа юкъ яр отделочникий бригада тӀехьаюсаш. — Из Ӏаткъар ерригача производствана.

Из шийна ма-хайингехьа бригада хьагул а яь пятиминутка йир Амаева Марема.

— Вай лоалахой гӀулакхаш дика лелац. Массехк дийнахьа царна новкъостала ши-кхо саг вахийтача фу дар-теш аьния шуца дагаяла гулдаьд аз шо, — аьлар бригадира.

Массава а раьза хилар цу гӀулакха. Бригадера дикагӀвола кхо болхло хьожавир тӀехьаюсача коллективе, хӀаьта юхабисачар цу кхьнне беш хинна болх а беш къахьийгар. ТӀехьаюсаш хинна отделочникий бригада шоашта тӀехьаккхейир обойщикаша.

Ший йоккхача опытах бизза пайда эца а хов Амаевайна. ХӀаранегара доагӀар хьадех, мелла дика болхло хиларах гӀалат воале, къахьегамеи производственни дисциплина толхаяь моттиг нийслой цунна бе боагӀаш бола бехк бу.

Цхьан хана шийна обойщица болх бовзийташ, керда професси езайолийташ Саламатина Антонина Павловнас даь новкъостал дага кхоабаш дукха гӀо ду цо керда балха баьхкача наха. Цхьа шу дӀадолаш Марем Магомедовнас массехк къона специалист ца кийчвеш.

Атта даьккха дац ший сий бригадира Амаева. Цунга кхоачаш йоккха урхе яккха йийзай цун. Духхьашха ученица йолаш къахьийгад. Цул тӀехьагӀа кхоалагӀа разряд елар цунна. ТӀаккха социалистически яхье хьалха латташ хьинар къахьега яьлар. Коллективаца товш, наьха къахьегам вӀаштӀехьбаккха ховш хиларца белгалъяьлар Марем Магомедовна.

Филиале дикагӀа лоархӀаш хинна бригада тӀехьайнса яьлар. Цунна бехке яр бригада хьалха хинна кулгалхо. Телхар болх, дикка лохделар болхлой алапи, массайолча собранешка, производственни совещанешка воча оагӀорахьа ювцар бригада. Филиала кулгалхой болча а баха болхлоша декхар дир: «кхыйола бригадир яйта», аьнна.

Болхлоша цӀи яьккхар Марем яр.

— Из кулгалде эттача денз яхье а хьалха латташ хьайоагӀаш я из бригада, — йоах филиала начальника Геннадий Павловича. Шоай кулгалхочоа тара хила гӀерташ болх бу бригадерча обойщицаша Шулгина Верас, Осм..нова Банате, Алиева Лидас, Саламатина Антонина Павловнас, Гешлакаева Тамарас, кхыб..раша. Царех хӀаране хӀанзал дикка тӀехкхоачашъяьй шоай пхе шера задани.

Амаева Марема 1965 шера елар коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи. Цун портрет хьалтеха доал объединене Сийлен доска тӀа, филиала Сийлен аллее. Амаева Марема цӀи дӀаязъяьй предприяте сийлен доска тӀа. Иштта цун наькха тӀа лепаш я Ленински юбилейни медаль, Сийлен II степена ордси, «ИйслагӀча пятилетка ударник», «Социалистически яхьа отличник» яха ши знак. Ший а ше керте латтача коллектива а толамаш тоадеш накъайода из КПСС XXV съезда.

Б. КОСТОЕВ.

Бакински кондиционераш

Баку хьалъяь йоалаш латт бытовой кондиционерий завод. Из хьалъю советски организацеша «Тосиба» яхача японски фирмаца цхьана.

Предприяти тӀайола моттиг 40 г...тар я. Цун проектни мощность — шера 400 эзар кондиционер, 50 эзар электродвигатель, 10 эзар компрессор я. 80 процент технологически процессаш автоматизаци е лаьрхӀад укхаза.

— Тха завод, — йоах керттерча инженера заместителa Ахмедов Чингиза, — хургья цу тайпарча предприятешта юкъе мехка йоккхагӀа ярех. Из хьалъе а оборудовани кийчъе а заказаш дӀанйцад СЭВ членаш долча мехкий, Финлянде, ФРГ, США, Дане фирмаша, бакъда тха керттера партнер, тхона технологически оборудовани луш яр «Тосиба» яха японски фирма я. ГӀишлош площадка тӀа тха инженерашца, техникашца, болхлошца цхьана оборудованена монтаж еш ба японски специалисташ а.

Валерий ГРИГОРЬЕВ,
АПН корреспондент.

ИНТЕГРАЦИ—ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕССА ТӀАБЕРЗАБАЬ НИКЪ

КПСС XXIV съезде белгалдоахар, социалистически мехкий экономически интеграци — из кердеи чоалхане, дукхача экономически дешашца шерагӀа никъ лелабелга могадеш а Ӏилманеи техниканеи кердда карагӀдаьннараштa, рентабельнегӀеи технически толашагӀеи долча производства тайпашта чӀоаггӀа теркам тӀабохийтилга дӀадехаш а йола процесс хилар.

Уж декхараш кхоачашдара фу даьд дӀадахача диъ шера? — АПН корреспондента Шинкаренко Павела ше еннача интервью тӀа цу хьакъехьа дувц цхьана Ӏилма-технически гӀулакхаш леладара йолча СЭВ-а Комитета председателa, СССР Министрий Совета Председателa заместителa, Ӏилман техникан дешашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председателa академика Владимир Алексеевич КИРИЛЛИНА.

— Ховш ма-дарра, СЭВ-а членаш долча мехкий коммунистически болхлойн партеӀ решенешка хьежжа кийч а яь, 1971 шера чӀагӀъяьй социалистически экономически интеграце Комплексни программа. Цу документо чулаьцай, белгала аьлча, вежарашха долча халкъаша цхьана Ӏилма-технически гӀулакхаш леладара перспективаш.

СЭВ-а членаш долча мехкий керттера декхараши цар цхьана леладеча Ӏилма - технически гӀулакхий формаши белгалъяь йола Комплексни программа тӀаийцачул тӀехьагӀа дӀадахача диъ шера шера дӀаяьржай Ӏилмеи техническеи дегӀаахара керттерча лоастамех лаьца вӀаши консультацеш яр, цхьана тохкамаш дар санна йола балха методаш.

ХӀанз дукххача оагӀоний ларда тӀа 290 совгӀа лоархӀаме Ӏилма - технически проблемаш я кийчъеш. 70 совгӀа соглашении договори даьд цхьана гӀулакхаш леладара хьакъехьа. Эггара хьалхарча аргӀанна цар чулоац доагора промышленность, металлурги, энергетика, геологи, пайдане оахкалаш дахар, хими, мехкдаьтта чакхдахар, машиностроени, юртеи хьуни боахам, транспорт санна дола доаькъош. Чакхдаьннача балхех тоъал доккха дакъа халкъа боахама юкедихьад. Белггала аьлча, кийчъяьй машиний, приборий, оборудоване 100 совгӀа образец, 70 гаргга керда технологически процесс, материалийи изделейи 50 тайпа.

— ЦӀераш яхал, боккъала а цхьана кийчбаьча массехк Ӏилма - технически балха.

— Толаме дегӀаух, масала, машиностроено даькъе СЭВ-а членаш долча мехкаша цхьана леладу гӀулакхаш. Цхьана къа а хьегаш кийчдаьд сварка еча оборудованеи аппаратураи 30 совгӀа тайпа. Цхьана хьийгача къих хьахиная лоархӀаме хӀама — давлени а еш сварка яра керда технологии энергомашиностроенега дӀаухача высоколегированни болатий массехк маркана сварка яра технологии. Укх тӀеххьарча шин шера хьалагалийцай ультразвукаца металлаштеи пластмассаштеи сварка ю шоай тайпара машинаш, прибораш, технически процессаш а хӀаьта иштта электронно - зӀанарца сварка ю ахавтоматически установкаш а. Специалисташа чӀоагӀа дика могаяьд уж агрегаташ.

Шерра къоабалбаь тӀаийшаб Ӏилман координационни центрий болх. ХӀанзле вӀашагӀъелла 45 я уж. Новосибирскерча катализа Института ларда тӀа болх беча катализаторашта йолча координационни центре вӀашагӀъеллай 200 образецах латта фонд. Цу фондах пайда эц киштай хьажарaн вӀаши нийсъеш тохкамаш дарaи, хӀаьта цу гӀулакха кийчъяьй массехк унифицированни методика. Одессерча координационни селекционая центре хьаяьй вежарашха йолча паччахьалкхенашкара денача кӀини маькхеи ши эзар совгӀа маькхерча сорташта тохкамбеш йола питомник-генофонд.

— Фу пайда бовл вежарашха долча мехкий специалисташеи Ӏилмахошеи цхьана къахьегарах?

— Цхьана къахьегаро СЭВ-а членаш долча мехкашка йиш хулийт лакхача Ӏилмани технически боараме Ӏилма-технически разработкаш е, лоацъю тохкамаш деш йоаха ханаш, новкъостал ду Ӏилманеи техниканеи карагӀдаьннараш производствана сихагӀа юкъехьара. СЭВ-а членаш долча мехкий специалисташа толаме кхоачашдаьд, белггала аьлча, тайп-тайпарча промышленни йовхал телача системаштa лаьрхӀа керда газогорелочни устройстваш производствана юкъеяхьара декхар. Из бахьан долаш 3—5 процент Ӏалама газ кхоаьй.

СЭВ-а мехкий специалисташа къа а хьегаш доагораэнергетически ресурсаш лахара, кийчъяра, пайда эцара керда методаши технически средстваши хьаяран йолаш яраш эргаяьха тоаярoн йиш хулийтаргья тоъал боккха экономически пайда бе.

— СЭВ-а XXIX сессен цунна тӀехьа хиннача цхьана Ӏилма - технически гӀулакхаш леладара йолча СЭВ-а Комитета XI засседанен дийцад вежарашха долча мехкий экономически Ӏилма - технически бувзамаш дӀахо кӀоарггдарца дувзаденна лоархӀаме дешаш. Лоаца йоашхалургьяцар Хьога 1976 — 1980 шерашка а гаьнагӀча хана а къоастае езаш йола проблемаш?

— Укх шера июль бетта Будапеште хиннача СЭВ-а сессе Совета компетентни органашта тӀадиллад 1975—1977 шерашка а йаьххача хана а цхьана гӀулакхаш леладара комплексни программай проекташ кийчъергйола гӀулакх вӀаштӀехьдоаккхилга. Цу программаша лерхӀар энерги, доагора, бедала керттера тайпаш экономически бокъонца эшаога хьежжа мехкашта Ӏалашделга, производствана специализации кооперировани яра ларда тӀа машиностроени дӀахо дегӀайоалаелга. 1990 шерага кхаччалца йолча хана кхачани халкъа эша товараши мел эш хулийтилга за.

ЙӀаьххача ханара комплексни программай проекташ узттаеча хана чӀоаггӀа лоархӀам бу цхьана Ӏилма - технически гӀулакхаш леладара.

Цхьаькха лоархӀаме гӀулакх да СЭВ-а членаш долча мехкаша 1976 — 1980 шерашка дукххача оагӀорахьара чакхйоахаргйолча интеграционни мероприятей — Дагадаьнна оттаяь план нийсъелгеи хӀаьта, керттердар, кхоачашъелгеи. Ховш ма-дарра, Дагадаьнна оттаяь план ювцилга СЭВ-а XXIX сессе деп повестка тӀарча лоархӀамегӀарча дешаех цаӀ хиннад.

Дукххача оагӀорахьара чакхйоахача интеграционни мероприятей Дагадаьнна оттаяьча плана Ӏилма - техническ раздела маӀан малагӀа да?

— Из раздел, еррига план а санна, социалистически экономически интеграце Комплексни программаца бокъонца нийсъеш оттаяь я. Цо шийна чулоац СЭВ-а членаш долча мехкий халкъа боахама эггара чӀоагӀагӀа эшаш йола 16 лоархӀамегӀара Ӏилма - технически проблема. Уж къоастаеча метте Советски Союзера дакъа лоацаргда 50 совгӀа министерстваи ведомстваи.

СЭВ-а членаш долча мехкаша цхьана Ӏилма - технически гӀулакхаш леладеча лоархӀаме да хӀанз доагора - энергетически ресурсех рационально пайда эцари уж шерьяри. Интеграционни мероприятей плана тӀа оттадаьд, белггала аьлча, доагора- энергетически балансана мехкий шоай доалахьара доагора ресурсаш шерагӀа юкъеяхьа а хӀаьта иштта энерге кердача источникех промышленни масштабе пайда эца а йиш хулийтаргйолча тайпара Ӏилма-технически проблемай комплекс къоастаелга. Цо йиш хулийтаргья безача маьха долча ковчача доагора миллионаш тоннаши Ӏалама газа миллиардаш кубически метраши хӀара шера кхыча гӀулакхашка дӀаахийта мукъаяха.

Эзар мегаватт низ бола хи тӀара атомни реактораш йоаккха энергоблокаш карарзаяро йиш хулийтаргья электроэнергега бола мах дикка лохбе, хӀаьта магнитни гидродинамически генераторий новкъостал органически доагорах электроэнерги яра керда метод промышленносте карарзаяро ӀалашдергдА электростанцешка доагорах пайда дикагӀа эцара коэффициент 40 процентагара 50—60 процентага кхачаш лакхъелга Ӏалашде.

СЭВ-а членаш долча дукххача мехкашта хьашт долаш гӀулакх да шахташкара кӀор бахара технико - экономически хьокхамаш тоаделга, кӀоарга скважинаш йоахилга, эсалча кӀорех коксовани яра шерагӀа пайда эцилга.

Плана юкъедихьад кхыдола лоастамаш а: металлаш дуадургдоацаш лоралара гӀулакхаш кийчделга, хьун ресурсех пайда дикагӀа эцилга, биомедицински прибораши аппаратуреи хьаелга, кхыдараш. СЭВ-а кхыча мехкашкарча Ӏилмахошца цхьана къа а хьегаш белокаш хьаяра, хӀацарча кхачаи продуктай дикал лакхъяраи тӀехдикача продуктай керда тайпаш а хӀаьта иштта пестицидий керда тайпаш а хьадаран толашагӀа йола методаш лохаш ба советски Ӏилман болхлой.

(АПН).

«ГРОЗГИПРОНЕФТЕХИМ» ИНСТИТУТА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ӀИЛМАИ ТЕХНИКАИ ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ ЯХА СИЙЛЕН ЦӀИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика халкъа боахам дегӀабоалабеча доккхий дакъа лацарах, Ӏилманеи техникая карагӀдаьнна керда дараш промышленноста юкъе доаладарах, промышленни объектай проекташ дика кийчъярах Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Ӏилман техникан заслуженни деятель яха сийлен цӀи лойла:

БАШИЕВ Рашид Айнуллович — «Грозгипронефтехим» института проекта керттерча инженера.

БЕРЕЖНОВА Мария Ивановнана — «Грозгипронефтехим» института проекта керттерча инженера;

ДЖЕНЕЕВА Нина Алексеевнана — «Грозгипронефтехим» института проекта керттерча инженера;

МАКАРЬЕВ Сергей Васильевича — «Грозгипронефтехим» института директора.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный, 27 сентябрь 1975 ш.

«ГРОЗГИПРОНЕФТЕХИМ» ИНСТИТУТА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР МЕХКДАЬТТАИ МЕХКАДАЬТТАХИМИЧЕСКИ ПРОМЫЛЕННОСТА ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ ЯХА СИЙЛЕН ЦӀИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика мехкдаьттаи мехкдаьттахимически промышленность дегӀайоаладаран эргаяьккха тояран юкъе доккха дакъа лацарах Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика мехкдаьттаи мехкдаьттахимически промышленноста заслуженни деятель яха сийлен цӀи лойла.

КАИРОВ Науруз Темурчиевича — «Грозгипронефтехим» института проекта керттерча инженера;

КОТЛЯР Борис Петровича — «Грозгипронефтехим» института проекта керттерча инженера;

ШАИНЯН Дина Михайловнана — «Грозгипронефтехим» института монтажни отдела группа кулгалхочоа.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный.
27 сентябрь, 1975 ш.

«ГРОЗГИПРОНЕФТЕХИМ» ИНСТИТУТА БОЛХЛОШТА НОХЧ - ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика мехкдаьтта чакхдоахеи мехкдаьттахимически прмышленность дегӀайоалаеча а эргаяьккха тоаеча а доккхий гӀулакхаш карагӀдувларахи «Грозгипронефтехим» институт вӀашагӀъеллача дийнахьа денз шовзткъе итт шу дизарца дувзаденнен Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

ГРАНТОВСКАЯ Инесса Эммануиловнана — «Грозгипронефтехим» института проекта керттерча инженера;

ИЗМАЙЛОВА Фатима Камбулатовнана — «Грозгипронефтехим» института инженера;

ЛИПЕЦ Яков Моисеевича — «Грозгипронефтехим» института отдела начальника заместителa;

ЛЕЖНЕВ Валентин Андреевича — «Грозгипронефтехим» института отдела начальника;

ПОПОВА Мария Дмитриевнана — «Грозгипронефтехим» института тохкамаш дена парте болхлочоа.

ШУЛЬГА Галина Сергеевнана — «Грозгипронефтехим» института группа кулгалхочоа.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный.
27 сентябрь, 1975 ш.

«КАВКАЗЭНЕРГОМОНТАЖ» ТРЕСТА БОЛХЛОШТА НОХЧ - ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«Кавказэнергомонтаж» треста системе дукхача шерашкен цӀенен болх барах Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Витренко Анатолий Петровича — «Кавказэнергомонтаж» треста Грозненски прорабски участка слесара-монтажника;

ИДЕЛЬБИЕВ Денисултан Эльбертовича — «Кавказэнергомонтаж» треста Грозненски прорабски участка электросварщика;

КОСИВЧЕНКО Юрий Леонтьевича — «Кавказэнергомонтаж» треста Грозненски прорабски участка слесара-монтажника;

РОСТОКИН Виктор Ивановича — «Кавказэнергомнотаж» треста Грозненски прорабски участка шофера;

ТОЛСТАЯ Антонина Устиновнана — «Кавказэнергомонтаж» треста Грозненски прорабски участка технически отдела инженера.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный.
27 сентябрь, 1975 ш.

НОВ. М. М. АФАНАСЬЕНКОНА НОХЧ - ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Дукххача шерашка партийни органашка беркате болх барахи вальча дийнахьа денз шовзткъе итт шу дизарца дувзаденнен Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. **АФАНАСЕНКО** Михаил Матвеевича — КПСС обкома мехкдаьттаи химически промышленноста отдела заведующена.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный.
27 сентябрь, 1975 ш.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

ХӀАРА ПИСЬМО ЯЗДАЬР САГ ВА

Укх деношкха аргӀанара заседани хилар Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме. Президиумо ла а дийгӀа, йийцар «Гражданий предложенешка, заявленешка, жалобашка хьежаран уж тӀайибелга вӀаштӀехьдаккхаран къахьегамхой депутатий Грозненски районни Совета исполнительни комитето беча балха хьакъехьа» къахьегамхой депутатий Грозненски районни Совета исполкома председатела нов. Ш. Я. Дурдиева яь доклад. Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар, къахьегамхой депутатий Грозненски районнии юртийи Советий исполнительни комитеташа, совхозий, колхозий, предприятей, организацей кулгалхоша 1967 шера 29 августа арабаьнна «Къахьегамхой письмошка хьажара болх тоабареи уж тӀайибелга дикагӀа вӀаштӀехьдаккхареи хьакъехьара» КПСС ЦК соцами «Гражданий предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажара порядка хьакъехьа» 1968 шера 12 апреле арадаьнна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Укази кхоачашдара белггалара болх беш хилар.

Райисполкомен цун отделийи, юрта Советий исполкомий, боахама организацей кулгалхоша докладаш ю колхозий, совхозий, предприятей коллективаштеи бахача нахаи хьалхашка боахамеи социально - культурнии строительства дешаех лаьца, хьагӀеттача метте къестаду къахьегамхошта эшараш кхоачашдарца дувзаденна дуккха дешаш.

«СССР-е къахьегамхой депутатий Совета депутатий статуса хьакъехьарча» СССР Законаца хьалхе а лелаеш, дуккхача депутаташа айдаьд шоай гӀулакхий хьинар, хаддаиза хьаллоаттабу шоай харжархошцара, къахьегамхой коллективашцара бувзам, царга хоам бу Совето баьча балха хьакъехьа, харжархой наказаш кхоачашдеча дакъа лоац, харжархой каст-каста тӀайибу, цар жалобашкеи дехарашкеи хьож, бахача наха ду гӀулакхаш тоадара тӀаерзаяь гражданий предложенеш чакхйоахача новкъостал ду.

Баха нах тӀайибу райисполкома, юртий Советий исполкомий, колхозий, совхозий, предприятей кулгалхоша. Райисполкомеи районерча дукхагӀйолча организацешкеи яьхка заявленеши жалобаши кулгалхоша шоаш къестаю.

Цунца цхьана Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар, гражданий письмошка, заявленешка; жалобашка, районнии юртийи Советий исполнительни комитеташка колхозий, совхозий, организацей, промышленни предприятей, учрежденей кулгалхой хьажара беча балха тӀа дикка доккхий кхоачамбоацараши теркал ца деш диса хӀамаши хилар, хӀанз а дукха моттигаш я цу дешаех лаьца КПСС ЦК соцам, тӀеи СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа тӀеи дувцараш кхоачаш ца деш.

Райисполкомои юртий Советий исполкомашеи кхоачамболаш лакхбац гражданий заявленещеи жалобащеи бу болх дикагӀа вӀаштӀехьбаккхара хьалхара боахамий кулгалхой бехктоккхам. Советий исполкомашкеи сессешкеи дувца кӀезига уттаду Советий исполкомашка санна, иштта района предприятешка а организацешка а письмошца беча балха дешаш. 1974 шереи 1975 шера ворхӀ беттаи исполкомий заседанешкеи Советий сессешкеи дийцадац уж дешаш.

Заявленешка хьажара Советий исполкомаша, колхозий, совхозий, предприятей кулгалхоша беча балха тӀа кхоачамбоацараш хилара бахьанех цаӀ да хьагӀеттача моттигашка хьежеи къестадеи дезаш долча культурно-бытовой дешаца ювзаенна къахьегамхой жалобаш райисполкомашка санна, иштта лакхехьа латтача партийнии советскии органашка а дукха ахар.

1974 — 1975 шерашка района гражданашкара 786 заявлени жалобеи еннай райисполкоме, хӀаьта царех 243 заявлени, вешта аьлча хӀара кхоалагӀа йола заявлени, лакхехьа латтача партийнии советскии органашка гӀолла еннай. Райисполкоме яьхкача ерригача жалобех 256 заявлени (е 32 процент) баха нах хица Ӏалашбара, чуӀеча моттигий хьалаш, нах баха моттигаш тоаяра дешашца ювзаенна я. Райисполкома болхлой къахьегамхоша дӀадехараш кхоачашде хьажа безача метте, цкъаза уж теркал ца а деш каьхатилг юха а дахьийта Ӏа.

Дуккхача письмошца района къахьегамхоша райисполкомага, прокуратураи чурча гӀулакхийи органашка хоам бу, паччахьалкхени общественни хӀамаш лораяра лерттӀа дӀа ца хьожаш хиларах, социалистически доалахьара хӀамаш лечкъаеш хиларах, хӀаьта из бахьан долаш колхозий, совхозий, предприятей боахамашта доккхий материальни зенаш деш хиларах. Цхьабакъда цу заявленешка шоай ханнахьа дӀахьажац.

Шоаш балхара бехк боацаш дӀабахарах, къахьегама законодательство телхадарах дукха жалобаш кхухьийт болхлошеи гӀулакхерча нахеи райисполкомага. Къахьегама законодательства тӀа дувцараш кхоачашдара тӀахьожам лоаттабе безаш йола райисполком, юртий Советий исполкомаш цу дешашка дӀахьажац.

Юртий Советий цхьайолча исполкомий, совхозий, колхозий, предприятей, организацей кулгалхоша бюрократизм лелаю - гражданий письмошкеи заявленешкеи хьажара гӀулакха, оттадаьча деношкеи сахьаташкеи тӀайибац граждаиаш, баха нах мукъача деношкеи сайрийнеи тӀайибелга вӀаштӀехьдаккхац.

Юртий Советий исполкомий, совхозий, колхозий, предприятей кулгалхой гражданий предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажарам уж тӀайибелга вӀаштӀехьдаккхараи беча балха тӀара уж а кхыдола а кхоачамбоацараш хилара тешал ду, цу гӀулакха цар хаддаиза уйла тӀа ца йохийташ хиларан письмошца беш бола болх шоай гӀулакхий лоархӀамегӀарча участкех цаӀ ца лархӀараи, хӀаьта районни Совета исполкомо принципиальни мах бац къахьегамхошта эшарашцеи цар дӀадехарашцеи терко йоаца бюрократически никъ лелабеш хилара.

Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо къахьегамхой депутатий районни Совета исполком декхарийла яьй райисполкомо, юртий Советий исполкомаша, района совхозий, колхозий, промышленни предприятей, учрежденей, организацей кулгалхоша гражданий предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажарам уж тӀайибелга вӀаштӀехьдаккхараи беча балха тӀара кхоачамбоацараш дӀадаха.

Районни Совета исполкома тӀадиллад къахьегамхой предложенешка, заявленешка, жалобашка инасеи шоай ханнахьеи хьажара хьалхара райисполкома отделий, юртий Советий исполкомий, совхозий, колхозий, промышленни предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошкара доагӀар дизза хьадехилга, письмошца бу болх къахьегамхой инициатива дегӀайоалаяра, пахацара бувзам чӀоагӀбара, КПСС XXIV съездо дӀадехарашкара хьадоагӀаш дола декхараш кхоачашдеча уж юкъеозара лоархӀамегӀарча формаех цаӀ санна цар лоархӀаргболе, шоашка ухача жалобай анализ ергйола, уж хьалхьееш дола бахьанаш шоай ханнахьа хьагучадоахаргдолеи дӀадоахаргдолеи гӀулакх делга; волокита лелаяь, заявленеш харцахьа къестаяь цхьаккха моттиг теркал ца еш ца ютилга, къахьегамхошта эшараши цар дӀадехараши терко йоацаш дитара бехке бола лакхерча гӀулакхаш тӀара нах чӀоагтӀа бехктокхаме озилга;

районе бахача наьха чуӀеча моттигий хьалаш, царна ду медицински, коммунальни, бытовой гӀулакхаш тоадара тӀаерзаяь мероприятеш кийчъелгеи чакхйоахилгеи;

хӀара колхозе, совхозе, промышленни предприяте социалистически доалахье лорттяра лерттӀа порядок оттаелга, халкъа рузкъа доал доацаш леладеши лечкъадеши хиларах къахьегамхой письмошка деш дола хоамаш кӀоаргга тохкилга, бехке бараш чӀоагӀа бехктокхаме озилга;

гражданий кахьегамеи законо лораеш йола кхы таӀпеи бокъонаши хьашташи лораделга оттадаь законодательство кхоачашдара лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀбелга;

бахача наха юкъе еш йола правови знаней пропаганда чӀоагӀъелга.

Соцам тӀа йоах районнии юртийи Советий исполкомаш декхарийла я:

гражданий предложенешца, заявленешца, жалобашца дувзаденна дешаш Ӏомадара Советий массазара комиссеш, депутаташ, общественность шерагӀа юкъеувза, уж дешаш хаддаиза Советий сессешка, Советий исполкомийи массазарча комиссейн заседанешка дувца:

района колхозий, совхозий, промышленни предприятей, учрежденей, организацей болх тоабара, къахьегамхоша дӀадеха культурно-бытовой гӀулакхаш кхоачашдара дешаех лаьца къахьегамхоша шоай письмошкеи собранешкеи яьча критически замечанешкеи практически предложенешкеи лаьрххӀа уйла тӀаяхийтаи массе оагӀорахьареи хьожилга, цар балха тӀара кхоачамбоацараш дӀадахараи къахьегамхой предложенеш чакхъяхараи сихха де дезар делга.

Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо къахьегамхой депутатий ...

Азербайджански ССР. 30 эзар тонн боамби паччахьалкхенна дӀабала лаьрхӀад республике йоккхагӀа ярех йолча боамби лелабеча Имшилински района лаьтта леладераша. Района къахьегамхоша берригa низ тӀабахийтаб шоаш тӀайийца декхараш кхоачашдара.

СУРТА ТӀА: Имшилински района Калинина цӀерагӀча колхозе боамби чуэцаш ба.

М. ЧИАНУРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА ТАЙПАРА

КПСС XXV съезда сийленца накъаяхара керда социалистически декхараш тӀайийцад «Малгобекнефть» НГДУ ерригача коллективаша. Социалистически яхье котваьннар белгалваккхара юкъейоалаяьй баьлин система. Цехашкеи конторашкеи хӀара бетта итогаш ю социалистически декхараш кхоачашдара, хӀаьта капитальнии лаьттан кӀалхеи скважинашта ремонт еча бригадай балха хӀара кварталагӀа ю итогаш.

Социалистически декхараш кхоачаш мишта ду хьажара вӀашагӀъелла я НГДУ-и групкомеи центральни комисси. Цу комиссе вӀашагӀтехача документашка групкома заседане хьож. ХӀанз социалистически яхье дакъа лоацаш ва болх беш вола 2000 саг. Царех 1830 саг коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи яккхара тӀехьа къовсам лоаттабеш ва, 985 коммунистически къахьегама ударник юкъе а волаш. Теркам тӀабахийта леладу къахьегамхошта интернациональни кхетам балареи, производства эстетикеи культуреи лакхъяреи гӀулакх. Къаьстта терко ю «Тамбовски областа партийни организаце критикаи самокритикаи хьалах» бола КПСС ЦК соцами цу дешах лаьца мехкдаьттан, химически газеи промышленноста болхлой профсоюза обкома Президиумо баь соцами кхоачашбара. Профсоюза групкомо вӀашагӀ а ехка чакхйоаха мероприятеш тӀаерзаяь я предприятей, цехий, бригадай коллективашкара критикеи самокритикеи чӀоагӀъяра, тоаяра, цунга хьежжа план, социалистически декхараш кхоачашдара.

Дукха - ха йисаяц КПСС аргӀанарча XXV съездо шийн болх дӀаболабе. Цу лоархӀамеча событена накъадолхаш тхоай балха оаха яьча итогаша хьахьокх нйслагӀа пятилетка толамца кхоачашъяра дерригача советски халкъа нийсса тха коллективо а шийна доагӀа дакъа юкъедихьа хилар.

ИйслагӀча пятилетка шерашка мехкдаьттахоша 12 миллион тонн мехкдаьттеи 11 миллиард кубически метр гази яьккхай. Укх шера бархӀ бетта мехкдаьтта даккхара план 101,9 процент кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле социалистически декхарех шера 102,2 процент лакхъе езача бархӀ бетта 104,2 процент лакхъяьй. Планал совгӀа 81 эзар сома маьха продукци яьккхай. Товарни продукцега дӀабода мах 5,3 процент лохбаьб. Дукха мероприятеш чакхйоах мехкдаьтта кӀезигагӀа доттара.

КПСС XXIV съездо белгалдаьхар мехкдаьтта доахача къаьнача районашкарча мехкдаьттахой декхараш. Цу районех я тха МалгӀабик а. Уж декхараш кхоачаш а деш коллектив оарцагӀъяьннай мехкдаьтта дукхагӀа даккхара йола керда торонаш лахара, мехкдаьтта кӀезигагӀа дойтара, скважинашта капитальни а лаьттан кӀалара а ремонт юха кӀезигъяра, шоллагӀча методех чакхйоахача геолого-технически мероприятей эффективность лакхъяра.

Укх пятилетка шерашка 920 геолого-технически мероприяти чакхъяьккхай мехкдаьттхоша. Планал совгӀа 80 эзар тонн мехкдаьтта — иштта ба царех баьнна пайда. Дика къахьегаш хьайоагӀа скважинашта капитальни ремонт еш йола мастераша И. Р. Горковенкоси, В. И. Даненкоси, Н. Н. Старичеикоси кулгалду бригадай коллективаш. Цар ханал хьалха кхоачашдаьд пхе шера декхараш. Коммунистически хьисапе къахьегаш ба оператор採. В. Г. Гринченко, П. В. Бабенко, Х. Х. Нанаев, скважинашта лаьттан кӀалха ремонт яра оператор А. А. Бакчевников, капитальни ремонт ю бурувдеттар М. М. Балаев.

НГДУ коллективашка шерра яьржай КПСС XXV съезда цӀи лелае бокъо яккхара тӀехьара социалистически яхь. Яхье кавргӀдаьннараштa итогаш еш хиннача собране НГДУ, ОРС-а, АТК кулгалхошта критика йир болхлоша, белгалдаьхар материально-технически Ӏалашо елга, специбарзкъашца, спецгӀирсаца Ӏалашбелга лерттӀа вӀаштӀехьаца даькхалга, дӀадийхар общественни кхача тоабелга, вахтови болхлой дӀа-хьа кхувла автобусаш дикача хьале хилийтар.

Ш. БУЗУРКИЕВ.

СИБАРЕГӀАРА ДАРБАН ХИШ

Гаьна яц цӀи хеза йола Кавказен Крымеи курорташа шоай сий СибарегӀенца декъаргдола ха. Цу тайпара вывод яьй СССР Академе СибарегӀарча отделене Иркутски лаьттан чӀора Института Ӏилмахоша. Алхха Байкал ахача Ӏама гонахьа гучадаьхад дуккха минеральни тухаш доахка 300 совгӀа тайпа дукха хиш. Цар яьча расчетех оттадаьча карта тӀа дӀаязбаьб шеко йоацаш дарбан свойстваш йола 123 хьаст.

Царех цхьа хьаст ба сибрегӀарча мехкдаьттахой города — Ангарска юхе. Из хьабеллар а шин тайпара тамашийна хӀама да. Пхи шу хьалха Ангарски нефтехимически комбинато хьалийр хозача дийхка хьуна юкъе сменаш йистеяьлча комбината болхлоша салоӀаш, лораша бӀарг тӀа а лоаттабеш дарбан курс чакхйоаккхаш йола профилакторий.

Профилакторена гаьна йоацаш геологаша тохкама балхаш деча хана къаьнача тӀоанашкара гучадаьлар минеральни хий. Нефтехимически комбината администрацеи профсоюзни организацеи цига кхо скважина яккха аьнна 100 эзар сом ахча хьожадир. Из хий чӀоагӀа дарбана хилар. Цо дика гӀойле йора дог, сосудаш, нервайи чени системаш, дийхк, жамараш лазача наха. Процедураш еча кабинеташка дӀачудиллар из хий. Иштта комбината профилакторех хьахилар санаторий.

Нефтехимически комбината бальнеологически дарба эшаш мел болча болхлошта дарба ду цига хӀанз. Цхьан ханна цига дарба дайташ хул 300 саг. 1976 шера шозза дукхагӀа моттигаш хургья цига. Хьалъе лаьрхӀад лечебно-диагностически корпус, грязелечебница, водолечебница.

Ангарски медикаша комплексии дарба ду, вешта аьлча керттерча лазара даь ца Ӏеш ерригача организма а.

Ангарска юхе корадаь минеральни хий шийн дикалга диллача цӀи хеза долча «Нарзан» яхача источникал эшашагӀа дац. Иштта лоархӀ специалисташа. Кастта сибрегӀарча тихашка доххкаш а хургда из.

Йоккхача предприятешка санаторешии профилакторешии ехалга Прибайкалье моллагӀа дола хӀама санна хиина дӀаэттад. Цу гӀулакха новкъостал ду укхаза дуккха долаш долча минеральни хин хьасташа.

Массехк шу хьалха дукха йоккха йоацача Новонукутск яхача поселкерча гипсови рудника болхлоша мела хий даккхар духьа скважина яьккхача цигара даьннар минеральни хий хиннад, шийх доахкача сероводородашка диллача мацестинскичул эшашагӀа доацаш. Гипсови рудника кулгалхоша 25 моттиг йола профилакторий хьалъе ахча дӀахийцад. Бакъда дукха ха ялалехьа Новонукутскерча хий доаллача моттига цӀи дӀаяхай профилакторена цига бахка безам барашта кхоачамбе а цамогаш. ХӀанз кийчъеш я Новонукутске йоккха санатории комплекс хьалъяра йола проект.

Шоай дарбаш ду моттигаш йолаш ба город Усть-Кутерча Осетровски хин порта, Братскерча алюминови завода, кхычар болхлойи гӀулакхера нахи. Уж курорташ тӀакхийттай хӀанз Малхбоален СибрегӀарча курортий центрашта — Дарасун, Нилова Пустын, Горячинск, Усолье яхараштa.

Йоккха тӀехьале йолаш я Прибайкалье.

САПСАЙ Николай,
АПН корреспондент.

КъовсамеИ коталонийи ткъаь итт шу

ПЕТР ПИМЕНОВ,
ВЦСПС СЕКРЕТАРЬ.

Дунен халкъий меттала духхьашха 1945 шера октябре дийкар «Профсоюзий Дерригдунен федераци» яха дешаш. Из вӀашагӀъеллар фашизмаца лаьттача тӀем тӀа антигитлеровски коалици котъяларо демократически къамий-кортамукъалени болам массе метте айбаьча хьалашка Великобритане, СССР, Франце, кхыча мехкий профцентрий инициативагӀа. Цу гӀулакхо хьахьекхар, къахьегамхой шоай мугӀараш кхотаде гӀерташ, социальни нийсхо ца хилар дӀадаккха лаьрхӀа хилар.

Кердача федераце шийн керттера принципаш я аьнна хьакхайкадир фашизма моллагӀа белгало шийн овла а тӀехьа дӀайоаккхилга, машар, демократически паргӀатонаш, къахьегамхой социальнии экономически паргӀато бахьан долаш къовсам лоаттабелга. Цо хьакхайкадир, шийн гӀулакхаш ше массе а мехкий профсоюзий чухьара демократи дегӀакхувлара, царна юкъе айхха цхьана гӀулакхаш хилара ларда тӀа леладергхилар.

Цу тайпарча программо Дерригдунен профсоюзий федерацена (ВФП) чуэзар дуккха миллионаш бола къахьегамхой. ДӀадахача укх 30 шера цун мугӀарашта юкъера вах 150 миллион сагал тӀехбаьлар. Цу гӀулакхо федерацега йиш хилийтар болхлой классо антиимпериалистически къовсама юкъе, машара гӀулакх чӀоагӀдара юкъе лоаца дакъа дикка доккхагӀа хилийта.

Наха юкъе шерра организаторски пропагандистски болх боаржабир кердача федераце. Болхлоша цхьана чабастовкаш еча юкъагӀа чӀоагӀъелар пролетарски солидарноста денале уйла. Къахьегамхой низах ца йоалаш законодательствана демократизаци йир, болхлоша сагота дӀадехараш кхоачашдир цхьаволча капиталистически мехкий правительстваша. ВФП-ес тӀахьехам барах тӀема духьала низ бола демонстрацеш хилар 50 совгӀча мехка.

Халахет 1949 шера Малхбузен-аьттехьарча реформистски лидерий бехкагӀа дунен халкъашта юкъера профсоюзни болам вӀашагӀбаьнна. Духьал цу хана ВФП-еца къувса вӀашагӀъеллаяр «шийлача тӀема» доктринах шийн никъ а лаьрхӀа дӀайолаенна мукъача профсоюзий Дунен халкъашта юкъера конфедераци. ТӀехьагӀа мел хиннача событеша бакъдир, иштта из вӀашагӀбалар капитала гӀулакха дунен халкъашта юкъера болхлой болам мелбе гӀертача реакцена дезар хилар.

Кхетадеш да, монополешта наступлени йолаьчул тӀехьагӀа дунен профсоюзни болама цхьоагӀо юха оттаеи чӀоагӀъеи аьнна ВФП-ес шийна хьалхашка декхар оттадаь хилар. ВФП гӀулакхашта юкъе керттера а хинна дӀаэттар кхо декхар — къахьегамхой социально-экономически бокъонаш лораелгеи шеръелгеи, машара гӀулакх чӀоагӀделга, профсоюзни болама цхьоагӀо бахьан долаш къовсам лоаттабелга.

Дерригдунен профсоюзни федерацена карагӀдаьнна хӀама да къахьегамхой хьашташ лорадара хьадехарий бӀарчча программа оттаяр. Цун маӀан тайп-тайпарча профсоюзаша «из дале а е кхыдале а долча промышленноста даькъе, из бале а е кхы бале а болча мехка латтача хьалдача хьалашка» хьа а уттадеш цхьана дӀадехарех шерагӀа пайда эцарах латт. Цу ларда тӀа, аьнна хет ВФП-ена, монополешта духьала чакхдоахача гӀулакхий шерра цхьоагӀо вӀаштӀехьъяккха йиш я. Чакхдоахача гӀулакхий цхьоагӀон ларда тӀа дегӀаихай, масала, укх тӀеххьарча шерашка 19 — 20 миллион саго дакъа а лоацаш Итале хиниа забастовкаши Франце лаьтта классови къовсамаши.

Профсоюзни цхьоагӀо вӀаштӀехьъяккхара эгара аьттув болашагӀа йола перспективаш хьаеллаенна укх тӀехххьарча шерашка, КПСС XXIV съездо тӀайийца машара Программа чакхъяхари СССР, США, Франце, ФРГ, Великобритане, кхыча мехкий лидераша вӀашии визиташ яри бахьан долаш дунен халкъашта юкъера кхоккам кӀаьдбаргахьа ласташ гоӀ техача хана. ВФП Генеральни совето 1970 шера юха а предложени елар Дерригдунен профсоюзий федераце, паргӀатача профсоюзий Дунен халкъашта юкъерча конфедераце, къахьегама Дерригдунен конфедераце (1968 шерага кхаччалца — христиански профсоюзий Дунен халкъашта юкъера конфедераци), хӀаьта иштта шоай лоӀамеча регионални организацешеи къамий профцентрашеи дакъа а лоацаргдолаш вӀашагӀкхета аьнна. Из предложени шерра хьаллаьцар дунен профсоюзни боламе, цунна духьала бовла лоархӀабанзар кхьиеттел паргӀатача профсоюзий Конфедераце эгара консервативнегӀа бола лидераш а.

Эгара, хьалха 1972 шера Брюсселе гулъеннача Европерча кхерамзленнеи цхьана гӀулакхаш леладаран тӀехьарча общественни низий Ассамблее вӀашагӀкхийтар тайп-тайпара идеологически лостам болча профсоюзий викалаш. Ассамблея балха юкъе дакъа лаьцар порфсоюзни болама керттерча кхаь а теченех йолча 19 профцентро. Цул тӀехьагӀа Венеи Женевеи вӀашагӀкхийтар 1973 — 1974 шерашка. Юххера а, тайп-тайпарча лостамех йолча профсоюзаша шерра беркате цхьана гӀулакхаш леладе йиш хилар бакъдир гонахьара, эгара хьалха производственни хьалаш тоадара, къахьегам, унахцӀено лораяра, къахьегамхой хьалторо лакхъяра дешашта хетаь 1975 шера феврале—марте Женеве хиннача Европейски профсоюзни конференце. Цига дакъа лаьцараша тайп-тайпара лостамаш долаши дунен халкъашта юкъе бе-беча моттигашкареи йолча 44 профцентра викалаша лаьрххӀа корта болаши йийцар вай хана эгара саготагӀа йолча проблемех цаӀ, из къоастаяра де дезар вӀаши дага а баьнна белгалдир.

Ӏалаьмате доккха дакъа лаьцад ВФП-ес машар лоаттабараи чӀоагӀбараи юкъе. Кхоачам ба 30 шера цо тӀайийца алхха цхьайола документаш дагадехача: болх беча Европа кхалнахагеи маӀача нахагеи, профсоюзашка даь Кхайкарал, машара, герз дӀадаккхара, долла хӀама хӀалакду герз декхара хьакъехьара Деклараци. Федераце хьинаре дакъа лаьцар 1973 ш. Москве гулъяь машар безача низий Дерригдунен конгресс кийчъечи чакхйоаккхачеи. Цо новкъостал дир Вьетнамерча США агрессена духьала халкъаша лоаттабаьча къовсама. Гаргарча Малхбоален проблемаш нийсхоаца къоастаяра тӀехьа я ВФП, чӀоагӀа бехке ю цо Чилера фашистски террор, хьаллоац Португалера прогрессивни низаш.

Къаьстта белгалбаккха боагӀар дунен халкъашта юкъера хьал унахцӀена дара гӀулакхa керда этап хьайийлла, кхерамзлени цхьана гӀулакхаш леладареи дешашта йола ерригача Европа юкъара Совещани Хельсинке хьаеллийтара тӀехьа этта къахьега адамаш оарцагӀдахара даьъера ВФП лоархӀам.

СССР профсоюзаша шоашкара дакъа лаьцад ВФП хьаеченн дегӀайоалаечеи. ХӀанз цар новкъостал ду федерацена уж толамаш дебале, къаьстта а дунен халкъашта юкъерча профсоюзни болама цхьоагӀо бахьан долаш лоаттабеча къовсаме. 128 мехкарча профсоюзашца контакташ леляю советски профсоюзаша. 1974 шера доазол дехьара 850 совгӀа профсоюзни делегаци тӀайийцар цар, хӀаьта царех дукхагӀъяраш дунен халкъашта юкъерча лоархӀамегӀарча проблемашта дагайовла, советски опыт Ӏомае яьхкаяр. Иштта цар хьашт хилар тоъал доккхача даькъе СССР-ен кхыча социалистически мехкийи профсоюзий, ВФП-ес белгал ма даккхара, «кхы тайна общественни строй йолча мехкашка, хьалха йий а ца хайна, бокъонаш, торонаш, паргӀатонаш тахан хиларца» кхетаде дезаш да.

Дунен халкъашта юкъера профсоюзни семинараш яри опыт дӀа-хьа эцараи йола моттиг а лаьрхӀе каст-кастагӀа Москва хорж. Алхха 1973—1974 шерашка укхаза хилар полиграфистий, металлургийи металлистийи, шахтерий, швейникий, кога гӀирс берийи нахьараш тоадерийи конференцеш. Цу конференцешка ВФП-ена юкъейоагӀача организацей викалашца цхьана бар массе тайпарча лостамех йолча профсоюзий викалаш а.

30 шера ВФП-ес беркате леладаь гӀулакхаш — уж эгара хьалха цхьа миллиарди ах миллиарди сагага кхоачаш йоккха хиннача дунен халкъашта юкъерча ерригача болхлой класса карагӀдаьнна хӀамаш. Профсоюзий цхьоагӀо хиларах лоархӀ по шийн бокъонаш бахьан долаш лоаттабеча къовсаме керда толамаш дахара бола тешам.

(АПН).

КНДР ЙОЛА ТЕХНИКА

Шверника цӀерагӀча «Электрик» яхача ленинградски заводе дӀачуводача цаӀараштa гаьна доацаш, массане бӀарг кхетаргболча хьалтеха доал листта таьхий кхиьа доккха географически карт. Цу таьхаша хьахьок вай мехка малагӀча районашка ше кийчъяь техника «Электрико» дӀаухийт. Дуккха таькаш доазол дехьарча мехкашка кхоачаш а да. Царех цхьадараш Ленинградера Пхеньяне, Корейски Халкъ-Демократически Республика кхыча городашка доллхаш да.

— Дуккхача хана дена а чӀогӀа а бувзам лоаттабу оаха халкъа Кореяца,— дувц завода директора Негодужко Константина. — Дуккхача шерашка КНДР тайп-тайпара заказаш кхоачашду «Электрико». Тха заводе хьаяь оборудовани уттаю Ким Чака цӀерагӀча металлургически заводе, Пукчански ТЭЦ, кхыйола объекташ хьалъеш а йолаш яраш эргаӀоахаш тоаеш а балхаш деча. Цкъа мо дукхаза а тхо долча баьхка хиннаб коллегаш. Заводе стажировках чакхбоалаш, халкъа Кореяна оаха дӀаухийтача кердагӀа йолча машинаша болх мишта бу хьожаш хиннаб уж. ТӀеххьарча цхьан шереи ах шереи заводо хьаяьй КНДР заказагӀа цхьайтта тайпара 130 машин.

Тха коллектив КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте эттай — дӀахо дувц Негодужко Константина. — Хьаеш я автомобилийи тракторийи заводашта, юртбоахама машинашъеча предприятешта, газопроводаш ехкаш бараштa.

Автоном НЕПОМНЯЩИЙ,
АПН корреспондент.

Къилбаседера даьри

Белорусски республикански моделий ЦӀено кийчъяьй ленах даьча гата кочамий керда моделаш.

Сурта тӀа: (аьрдехьара аьттехьа) миичанкаш Галкина Елена, Стасевич Тамара, Решетникова Жанна ленах даьча гата кочамаш тӀа а ювхаш.

Ч. МЕЗИНА сурт.

Белорусски ССР. Зиза даьккха латт лен. Бозбуачал доаллар оал цох, цунна хетадаь иллеш вӀашагӀдехк. Де доагӀаш ду цун иштта сий.

Дукха теркам тӀабахийта безаш культура я лен, бакъда, шийтара доагӀачоа камаьрша а хул из. Республика хьалха латтача боахамашка къилбаседерча даьре лакха хьувкъамаш кхеде Ӏомабеннаб. Лелае хала йола из культура хьалкхееш деча балхашта комплексни механизаци елга а чакхдоаккхаш да укхаза. Лен дӀачуэцача пункташкеи чакхйоахача предприятешкеи дӀачутела йолаяьй из культура. ТӀаккха текстильщикашка, модельерашка, портношка кхоачаргда гӀулакх.

ТӀехдика хиларца белгалдоалаш да Оршански Ленина ордена льнокомбинате хьадаь кӀадаш. Коллективо декхар тӀайийцад пятилеткагӀа 14 миллион квадратни метр планал совгӀа продукци арахецa.

Сурта тӀа: Молодечненски района «Красный луч» яхача колхоза лен чуэцача кхашка. Хьалахрча плане — боахама керттера агроном Эмилия Ивановна Чечковаи (аьттехьаръяр) льновод Нина Петровна Васютаи.

И. Новаторова сурт.
ТАСС-и фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ШВЕЦЕ НАЛОГАШ ХЬАН ТЕКХ?

Дог ца деллашехьа а бегаш бу шведаша: цар текха налогаш мел йоккхий я ховргда налогови управлени ше чуйолча Стокгольме эггара лакхагІчарех йолча цхьан здане йоккхалга хьежача.

Паччахьалкхени моттигерен налогаш етт бахача наха. Моттигерча налога йоккхал мехка тайп-тайпарча районашка цхьатара дац — цІенача дохода тІара 20 процентагара 28 процентага кхаччалца. Паччахьалкхен налог 10—65 процентага кхаччалца лоархІ. Къаьстта сецаду больницерча кассе дола ахча. Цул совгІа, 18 процент тІаегІа налог а текх Шведаша. Цхьабакъда цунца а чакхдоалаш дац деррига а: моллагІа товар эцаш хилча массаза а оборота тІара налог йоаккх.

Эггара дегазагІа бола бутт лоархІ Шведе февраль, данне я хаоттам во хиларах а доацаш. Налогашта декларацн оттаю ха я из. Цун йиъ оагІо тІа къоасталучен дика бІаргагучен алапаща кепатеха да массе тайпара доходаш «къайлахьош» дола хаттараш. Масала, официанташ, швейцараш, таксей шофераш кхьметтел наха шоашта «чаьна» лаьрхІа тела ахчилгаш а дІахьокха дезаш ба.

Сел дукха ха а яц тайп-тайпарча «декларационни бюрой» тІеххьара объявленеш цІеной оагІошцара дІаяьнна. Іай керда хоамаш тІадетта щиташ араяргья налогаш текхарий «гІулакха» дергдараш лувцаш. Массехк дешаца дІаала йиш йолаш да бюро гІулакхий маІан: «Налогашта совнагІа цхьаккха аре ма хийла!»

Кхетадеш да, «декларационни бюрош бе-бе хилар. МугІарерча шведаша массазарча клеркашкара консультанташкара дех новкъостал. Акционерии обществайи боккхийча предпринимателийи гІулакха вІашагІьехка я лелаш йоацача имуществан цунна ремонт яреи мах, палог тохаргйола ахча кІезигдар духьа, малагІча графа чу язбергба геттара дика Іомаенна квалифицированни юридически фирмаш.

«Тоаепна паччахьалкхе» я яхаш ювц Швеци Малхбузехьа. Цкъарча юхьига бІарг лекхача туриста белгала зуврґья тоаяларa тІагІоллара белгалонаш. Цу цхьан ханна кхыча мехкара баьхкараш цецбувл шведски болхлочун нийсса ах хІана дац аьнна дола алапи алхха налогашкен чуІеча моттигах телача маьхаген дІадодаш хилар дувцаш дІехезача.

Швеце налогаш еттилга чІоагІа говза вІаштІехьдаьккхад, цун керттера дакъа эггара хьалхарча аргІанна мугІаререча къахьегамхошта кач гІоргдолашКхьметтел массехк крон а налог ца тохийташ къайлаяхьа йиш йолаш бац, ма-дарра аьлча, шведски болхлойи гІулакхе ра нахи. Цхьабакъда акционерни обществашен предпринимателашен «списанеш» оаларийи кхьйодча кчловзалийи наькъаца наькъа санна доккхий ахчаш къайлакхуь. Масала, миллионер, ший доалахьа ІалаьматеДукха супермаркеташ йолаш волча П. У. Ала, цу тайпара «списанеш» яьчул тІехьагІа 32.600 крона тІара мара текхаяц налог цун служанко 40.300 крона тІара текхача метте.

Иштта моттиг из цаІ хинна Іац. Дукха ха йоацаш налогоуправлене кепатеха араяьхай управлене кепатеха араяьхай аргІанарча «списаней» хьакъехьара даннеш. Цу статистико духхьал цецъяьккхар шведски общественность. Белгтала, новкъа доацаш Іо мишта дешалургда, массала, низ болча Валленбергий цхьан дезалкочо массехк миллион «списать» дард яхар (уж дезал цкъа укх тайпара бийцар «Тайм» яхача журнало: «Цунна санна доккха экономически Іаьдал бе доалаш цхьаккха дезал бац дуцен тІарча цхьанна а индустриальни мехка»). Предпринимателна Т. Магнуссона 700 крона тІера мара текхаяц налогаш, 2,7 миллион крона маьха товараш ше дехки доллашехьа я. Цхьаболча миллионерашта кхьметтел кІезига алапи эцача болхлочун шера алапе боарамал а кІезигагІа лаьрхІача ахчаш тІара мара йиттаяц налогаш.

Катаринаси Патрикен, хьал долча кемай даь Х. Салена бераша, налогови документаша бакъдеш ма хиллара, хьалхарчо 12.397, шоллагІчо 12.587 крон яьккхай. Журналисташа диъ шу даьннача йиІигеи итт шу даьннача кІаьнкеи мишта вІаштІехьдаьннад из де (цу тІа а Швеце берашка болх байтилга захонагІа дийхка а хилча) аьнна даьга хаьттача, Салена жоп деннад, ше бераш ахча даккха а дахийтадац, цу тайпара хабараш шийна мичара арадаьннад а хац аьнна...

Вешта а дегаза йола «частни бизнеса механика» кхы а дукхагІа а тоамлу, цІагІа леладу жІалиг кхабарга дІадахар бІаргаш дайнарашта тІера дІадаккха ца тугаш хиларах шведски газеташ тІара дешача хана.

Шерра довзаши лоархІаши долча «Афтонбладет» яхача профсоюзни газето передовой статья тІа язду: «Налогаша хьагучайоаккх классови общество, цхьаккха нийсхо йоацаш ях капитализм, иштта мара йоахалургйолаш яц из».

Н. НЕЙЛАНД,
АПН корр.

ФЕ ХИЛАР — МАШАР БЕЗАЧА НИЗИЙ ГЕРЗ

ООН Генеральни Ассамблея XXX сессеега дувцийта «Ядорни герза деш дола тохкамаш массанена а геттара а дехкара хьакъехьарча Договорах» дола доаш дІачудениад Советски Союзо. Владивостоке вІаштІехьбаьннача бартага хьежжа хІанз Женеве переговораш еш латт стратегически наступательни герзашта доазув оттадара хьакъехьа йІаьххача хана керда советско-американски соглашени кийчъяра. Герз дІадаккхара деша Женеве гулъенача Комитете цхьана дІачуеннай дунен халкъашта юкъера кхерамзле, наькха хьал-торо, унахцІено ІалашъЯра хьашташца тарлуш доацача тІемен кхычен тІулакхашта гонахьарча Іаламаи климатаи еш йола воздействи сехкарах йолча конвенце советско-американски проект. ТІа-тІа дукхагІа кІаьллуш латт дунен халкъашта юкъера кхоххам.

Цхьабакъда кхоххам кІаьдбара моастагІаша герз Іодилладац. Из шаьрагІа хьахвоккхаш долча масалех цаІ — НАТО командоване шерра а дуккха а тІема низаши средстваши — лаьттан тІара бІу, авиаци, флот юкъе а эза Европе хьаяь тІема маневраш.

Уж маневраш яра оттаяь ха цхьа баьхьан доацаш нийсъенна вІалла а яц. Европерча Кхерамалени цхьана гІулакхаш леладарен дешашта йолча Совещане балха итогаша юкъ дІайолаяьй кхоххам кІаьдбара кердача этапа. Кхоххам кІаьдбара гІулакх дІахо дегІаолаладарах кІоаргдарах, политически кхоххамца цхьана тІема кхоххам а кІаьдбара машар безача низаша чакхдоахача гІулакхий шерра политически программа я 35 мехка паччахьалкхенаштен правительствашен керте латтараша кулгаш яздаь совещане тІеххьара акт. Духхьал из баьнан долаш шоай де йиш йолаш мел дола хІама ду кхоххам кІаьдбара моастагІаша ерригача Европа юкъарча совещане итогаш дош доацар хетийта гІерташ.

Белггала, хьанна хац, советско-норвежски доазув машара доазув долга. Цу хьакъехьа дийцар Норвеге премьер-министра Трюгве Браттле 1974 шера бІаьстан юхье ше Москве вена волча хана: «Вайна дика бова лоаллахара халкъаш хиларах гарра вай вІаши бІаьш шераш хьалхагІа денз машаре дахача исторически фактах. Вай юкъара довзув — из машара доазув да». Цхьабакъда патовски кулгалхошта дезац советско-норвежски машара гІулакхаш. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац «хетаргахьа волча «Норвеге моастагІчун» форда десант мишта хургья гойташ йола провокационни маневраш яра территори харжар а.

Иштта массанена а ховш да, ФРГ малхбоалехьарча лоалахоша — ГДР-о, Чехословаке, Польшо, Советски Союзо — федеративни Республикана цІакхерам тІа ца тийсалгеи кхоххам кІаьдбеча юкъагІа хІанзара доазонаш «тахан а дІахо йодача хана а» толхадергдоацаш хилара хьакъехьа социалистически мехкаштеи ФРГ-еси юкъе барт вІаштІехьбаьннилгеи. Цхьабакъда натовски кулгалхошта дезац Центральни Европе кхоххам кІаьдбалар. Цар ФРГ территоре тІа маневраш ю малхбоалехьара чухьийлха «моякха бараш» юхатохара бІувои штабашен чакхдаха деза гІулакхаш шаьр а деш.

Массанена а ховш да, грецески халкъа паргІатонен демократенен тІакхийлараш социалистически мехкаш а доацаш, НАТО-на чухьа кийчъяьча «Прометей» яхача планагІа лийнна «Іаьржа полковникаш» хиннилга. Цхьабакъда цу хьакъехьа, довзаш долча бахьанегІа, хІама ца хьоахадар гІойленагІа хеташ ба НАТО инаралаши адмиралаши, цудухьа, диктаторски режимо доал дарах хьахиннараш дІадахарца дувзаденна сагоатагІа дола лекхараш кхоачашдара грецески халкъ тІера а доахаш, Греце бердашта юхе учененш ю цар хьадагалаьцача моастагІчун плацдарм хьаяккхара форда гІашлоша чакхдаха деза гІулакхаш шаьр а деш.

ХІаьта юххера а, дерригача дуненна ховш да, ерригача Европа юкъара совещании йолча хана 33 европейски паччахьалкхено а США-си Канадон а машаре, тІемаш доацаш яха аьнна барт вІаштІехьбаьккхалга. ХІаьта НАТО кулгалхой шоай ма хулла тІемаш хьеде гІерташ ба Европа ерригача территоре тІа, НАТО къилбаседехьарча флангара къулбехьарча флангага кхаччалца.

Цунах гуш да, еш йолча тІема маневрай маІан ше ма-дарра политически хилар: НАТО кулгалхой кхоххам кІаьдбара кхыча моастагІашца цхьана кхетам хилча тІерта йиш йоацаш боллашехьа а, хьахьокха гІерт, Малхбузенна боаца «советски кхерам» хилар, хІаьта из бахьана а уттабеш кхоххам кІаьдбара гІулакх юкъагІдаккха, дуне «шийлача тІема» ханашта юха тІадига безам ба цар.

Историега диллача уж уйлаш юкъагІийса езаш я. Цхьабакъда теркал ца деш дита йиш яц, ханах из яле а е кхыяле а йолча юкъагІа, из еле а е кхыяле а йолча участке машар безача низашта хьалхашка латта декхараш кхоачшдеча реальни халонаш уттае цар низ кхоачаш хилар. Цудухьа карагІдаьннач тІа юхасаца мегаргдац. Кхоххам кІаьдбара процесс юхаластаргйоацаши халдаша дІахьалхашкахьа аха езаши я. «Шу наькъа тІа юхасацар, — яьхад Л. И. Брежнева, — хІанзалца хьа карагІдийннараш а кхерама кІал оттадара маІан долаш хургдар. Капиталистически система кризис ярьеннача хІанзарча хьалашка кхоххам кІаьдбара моастагІий, герз Іоадаран «шийлача тІемаи» тІехьа латтараш хьинарегІа хулаш хиларах дукхагІа а... Шоай хур ду цар дунеп халкъаш дегІаахар тІехьашкахьа юха лостаде гІерташ. Цудухьа фел мел ца еш, машара моастагІий тийша балхаш доагтІача тайпара юха тохаш... машара политика горизонташ шеръяра хадданза уйла еш хила беза машара тІехьара къовсамхой».

Н. ЛУЗИН,
АПН коментатор.

СУРТА ТІА: советски специалист Иван Глаголев шиъ иракски коллегаца Асим Камалеца Тартар — Евфрат яха канал хьалдочарца цхьан участке.

В. Шустова сурт. АПН.

МАРСЕИ ЖІОВНЕИ ДОТТАГІАЛА ХЕТАЯЬ

Сайренгахьа ласташ латтар тха автобус подшефни «Загорский» яхача совхозе кхаьчача. Бакъда, клубе нах дукха баьцар. Марсеи жІовнеи доттагІала хетаяьча сайренна тІеххьара кийчо еш яр.

Культура ЦІен директора Солтаев Мурада Зайнде краснодолотовцашта бовзийтар сийлен доска тІа бакха къахьегаме хьалхалаттараш, марсеи жІовнеи доттагІале сайренга кийчо ярах дийцар.

Хоза кийчдаь «ССCP халкъий доттагІал», «Сиг къахьегамца сийдолаш ва», «Цар Даьхе бахьан тІом баьб» яха стендаш, вайнаьха костюмаш ювха самодеятельни артисташ — из деррига а клубни болх укхаза ма-баоггІара вІаштІехьбаьккхаь хилара тешал дар. Из чІоагІдеш да Грозненски района Толстов-Юртарча Культура ЦІенна Нохч-ГІалгІай АССР Министерства коллеген культура болхлой профсоюза областной советон яьча решенегІа укх шера. «ДикагІдола культура ЦІа» яха вымпели «ТІехдикача балха клуб» яха диплоши далар а.

Из толам атта баьккхабац. Дикка дакъа доал цунах клуба балха 17 шу дІаденнача Солтаев Мурада Зайнде. «Загорский» совхозо керттера дола юртбоахама балхаш чакхдаьхад, дале а хьалха санча боад къовлабаллалца болх бу загорцаша. Доахачна доакъар Іалашдара де дезаш кхы а дукха балхаш да.

Балха ди чакхдаьлча нах хьатІааха болабелар клуба. Марсеи жІовнеи доттагІала хетаяь сайре хьайийллар «Загорский совхоза парткома секретара Дурдиев Адама Ахьмада, цо кьамаьл де дош лу «Красный молот» завода парткома секретара Капустянов Виталий Васильевича.

Красномолотовций коллектива цІерагІа даькъал бийцар цо гулбеннараш цІейца.

Юртбоахама къахьегамхоша доахача толамех дийцар совхоза болхлой комитета председатела Саидов Хьасана Шамас.

В. ДОРОШЕВ,
«Красный молот» завода № 12 йолча цеха болхло.

ОКТЯБРЕРА ХАОТТАМ

Укх шерара сентябрь бутт, ахка а санна, бІайхен бекхъен бар. Грозне юкъера температура 21 градус яр, дуккхача шерашка юкъера температура 17 градус мара ца хиннача метте. Эггара лакхагІйола температура 24, кІезигагІа яр 8 градус хилар. Боарамал 2—3-зза кІезигагІа хиннай йоачаш. Грозне 17 миллиметр хиннай уж, дуккхача шерашка юкъера лаьрхІача хиннараш 43 миллиметр йолча метте.

Октябре юкъера температура 9—12 градус йІовхал йолаш хул Нохч-ГІалгІай АССР-е, эггара кІезигагІа яр 8—11 градус шелалга кхоачаш лохъяла (из цхьа паргтахьа йолча хана мара хилац иштта), эггара лакхагІа яр 31—32 градус йІовхалга кхоачаш айяла тарлу. Октябрь бут бовш, массаза а яхар мо, гІор ю. Йоачаш 30—50 миллиметр хул.

СССР гидрометцентро беча хоамагІа укх шера октябрь бутт бовш Кавказа Малхбоалехьарча даькъа тІа юкъера температура 9—11 градус (боарамга кхоачаш), йоачаш 30—50 миллиметр (иштта боарамга кхоачаш) хила тарлу.

Морхаш а йолаш, догІаш а делхаш ха хила тарлу кхоалагІчен пхелагІчен пятидневкашка, вож юхейнса ха дукхагІча даькъе йоачаи а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка догІаш а делхаш хила тарлу.

Октябрь бетта хьалхара итт ди бІарчча дІайха хургда. Фегара температура бийсашка 7—12, деношка 15—20 градус йІовхал йолаш хургья. Хьалхара итт ди чакхдоалаши шоллагІча итт денах хьалхарча пхе дийнахьен бийсашка 3—8 градус, деношка 12—17 градусага кхоачаш йІайха хургья. Эггара шийлагІа хургда ши кІира дизачул тІехьагІа доагІа пхи ди — бийсашка 0 градусагара 5 градусага кхоачаш шелал, деношка 10—15 градус йІовхал йолаш.

Метеостанци.

Вай республика спортивни вахаре лоархІам болаш хІама дар «Красный молот» завода спорта Дворецe кхаь диййнахьа лаьтта граждански тІема турпалашта — Н. Гикало, А. Шерипова, Г. Ахриева сийна хетаяь классически стилах кІалтохаргах латара Ерригсоюзни турнир. Цига дакъалоацаш вар Тбилисера, Бакура, Ростовера, иштта кхыча союзни автономни республикашкара дикагІвола 120 спортсмен.

ДоттагІала майдан тІа кхаь турпалхочун памятника хьалхашка энзаш а дохкаш хилар турнира хьаеллар.

Спорт езараштa сакъердамен теркам тІауьзани дІадоладелар спортсмений вІашагІкхетараш. Из тамаш а яцар. Шин хезача спортсменашта нийсса яхьашка дакъалоацаш хилар дукха къона спортсменаш а.

Къаьстта белгалвакkха веза Грозера СССР спорта мастер Токазов Мухьмад — дозал 74 килограмм. ВІашагІкхетар дІадоладеннача шоллагІча минуте гулбеннараш цецбоахаш кІалтехар цо кагирхошта юкъе шозза СССР чемпион, лакха говзал йола Тбилисера спортсмен Э. Мачавидзе.

Кхыча тайп-тайпарча дозалашка аьттув баьлар турнира чемпионий цІераш яьхача Р. Чахкиева — 48 килограмм, К. Акаева — 62, О. Техова — 82, А. Абубакарова — 100 (берригаш а Грознера), хІаьта иштта лакха говзал гойтача Т. Гаспаряна (Баку), М. Хохул, Г. Цицилашвилен, Г. Догузашвилен (кхоккхе а Тбилисера).

«Грозненский рабочий» газета редакце хьожадаь хиина «Деналахи къонахчалахи» яха совгІат Тбилисерча спортсмена Г. Цицилашвилена делар, хІаьта «Коталонаш дукхагІа хиларах» яха совгІат — Бакурча Т. Гаспаряна.

Иштта «Комсомольское племя» газета редакце турнира доакъошхошта хьожадаь хиина «Турнира эггара зІамагІволча финалиста» яха совгІат Иркутскерча 15-тта шу даьннача Воробчук Анатолена кхаьчар. «ЦІена котало йоаккхаш ха кІезигагІа йоаьчоа» яха совгІат Тбилисерча Т. Схиртладзе цІадихьар.

Ала деза, укх тайпара турнир вай республике духхьашха чакхъяьккха хилар. Дале а, яхьий керттерча судахочо А. Г. Иванкова ма-аллара лерттІа кийчо яь а дика а чакхъяьлар из.

Цу яхьашка грозненски спортсменаш кийчбаьраш ба тренераш С.-А. Абдулаеви А. Козыри.

ДІахо а цу тайпара турнираш чакхъяхар традици хургья аьнна хет.

СУРТА ТІА: граждански тІема турпалий Н. Гикало, А. Шерипова, Г. Ахриева сийна хиннача Ерригсоюзни турнира котбаьннараш: 1. А. Воробчук, 2. Т. Гаспарян, 3. М. Токазов, 4. В. Нелюбов, 5. Г. Цицилашвили.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. «Шоаш мичахьа да хайта, зурманчаш». 10.55 — Босбола телевидени. «Йоккхача симфонически оркестра сахьат». 14.00 — Мехка телевизиони студей документальни фильмай программа. 14.30 — «Вайна Іалам довзаргда». 14.55 — Босбола телевидени. «Хиинараш». 15.30 — Профессех дола дувцараш. «Промыслови фронта матрос». 16.00 — Шахматни школа. Разрядникий класс. 16.30 — «Москва а Москвичаш а». 17.00 — Іилманхочоа деша да». 17.15 — Босбола телевидени. «Самукъане старташ». 18.00 — Мастер кагирхой кхетамца кхебе. ХьажкІаш леларпо. Магомадов. 18.10 — Музыкальни пауза. 18.15 — «Грозгипронефтехим» института 50 шу дизар. 18.55 — Миллионий Ленински университет. «Социалистически яхь а къахьегама пайда а». Передацана юкъе дакъа лоацаш ва СССР Іилмай Академе экономика института директор, экономически Іилмай доктор Капустин. 19.25 — Босбола телевидени. «Опера йовзар». Чайковский — «ХьаргІий йоІ». Чайковске цІерагІча оперен балетен Новосибирски Паччахьалкхен академически театра спектакль. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «ХьаргІий йоІ» яха Чайковске опера дІахо яхьар. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Пхьабуаргаш а уж дашхар а». 18.30 — Босбола телевидени. Иллеш доах «Аккорд» яхача квартето. 18.55 — Нохч-ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа. (эрсий, гІалгІай, меттала). 19.15 — Документальни фильм. 19.25 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 19.55 — Шоана, бераш. 20.05 — Дунен мехкашка гІолла. Гаьнарча Океана бердаш тІа.

3 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. «Опера йовзар» Чайковский — «ХьаргІий йоІ». Чайковске цІерах долча оперен балетен Новосибирски паччахьалкхен академически театра спектакль. 14.05 — «БІозагІаш тІа латта город» яха телевизиони документальни фильм. 14.20 — «Эрсий мотт». 15.05 — Советски закона лардаш. «Советски дезала бокъо. 15.35 — Босбола телевидени. Бераштa дола фильм. «Анютина никъ» яха художественни фильм. 17.00 — «Бокъонца дола бераш». 18.00 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.20 — Вайцига хьоашалгІа ба экономически вІаший новкъостал дара Совета совещане дакъа лаьцараш. 19.00 — КПСС 25-ча съезда даха хьакъ долча тайпара пакъагІоргда. «Яхье яьнна коллективаш йолча» Шалински района 20-гІа партсъезда цІерагІча колхоза къахьегамхой болча (нохчий меттала). 19.30 — Босбола телевидени. Хоккейх йола СССР чемпионат. Хьалхара, шоллагІа период. Ленина цІерагІча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР чемпионат. КхоалагІа период. 22.10 — Босбола телевидени. Иллей фестиваль (Польша). Йистеяьлча, — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильм. 18.30 — Художник Чюрленис ваь 100 шу дизарга 19.10 — «КІиран панорама». 19.30 — «Керда обрядаш вахара юкъе» яха. КПСС Надтеречни райкома секретара Решидовой къамаьл. 19.40 — Ховмаш, реклама.

РАДИО

2 октябрь

6.30 — «Баьцалаараш леладераш яхье баьннаб» яха репортаж (гІалгІай меттала). 6.35 — Ховмаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Иллеш, ашараш халхара ашараш (гІалгІай меттала). 9.00 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.20 — Парторганизацешкара отчеташ а хоржамаш а (эрсий меттала). 9.35 — Ашараш. 9.45 — «Яхье боллар дІахьалха бахар да» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала). 16.15 — Къаьнара вальсаш (эрсий меттала). 16.30 — «Юртарча коммунистий йовхонаш» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 16.45 — «Съездагара съездага. Гудермесски горисполкома председатела Исмаилова къамаьл (эрсий меттала). 18.00 — Керда ховмаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

3 октябрь

6.30 — «Юртара Іуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Ховмаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Дай мехкан дола иллеш (нохчий меттала). 8.50 — Іилман технически информацеш-75 (эрсий меттала). 9.00 — Нохч-ГІалгІай шекара заводера передача (нохчий меттала). 9.15 — «Лорвіе» яха Ведзижева дувцар (гІалгІай меттала). 9.35 — «Ветеран» яха Бокова дувцар (гІалгІай меттала). 16.00 — ХІанзара капиталистически корпораце управленена йола критика» яха Хасбулатова къамаьл (нохчий меттала). 16.15 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.35 — Советски Эскара бІуьхой письмайх дола концерт (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда ховмаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грозней морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, наг-нагахьа кІезиг-дукха догІа а делхаш, къилбаседа-малхбоалехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гІолла 15—20, Грозне 17—19 градус йІовхал йолаш хилен тарлу. Кхоана морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, наг-нагахьа догІа а делхаш, къулбехьенгахьа ди а къувкъаш, бе-бена оагІорахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсашка 7—12, деношка 15—20 градус йІовхал йолаш, лакхача лоамашта юхерча районашка лоа а делхаш 1—5 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДИЙ, РАЙОНИЙ, ПОСЕЛКАЙ, ЮРТИЙ СОВЕТИЙ ИСПОЛКОМИЙ ПРЕДСЕДАТЕЛИЙ, РЕСПУБЛИКА ПРЕДПРИЯТЕЙИ ОРГАНИЗАЦЕЙИ КУЛГАЛХОЙ ТЕРКАМГА

Сигала беса бос бола доагор (газ) производства культура лакхъяра средство а я вахаре йоккха паргІято луш хІама а да. Газ лелош атта, массенега дІахоачаш я, дарегІен цІенеи тайпа доагор да.

Ставрополера Грозне йоагІа Магистральни газопроводи цунах дІакъасташ Наурски, Надтеречни, Малгобекски, Назрановски, Грозненски районашкарча нах бахача моттигашка газ дІачуйилла линеши Нохч-ГІалгІайче а РСФСР кхы дуккха краяш, областаш, автономни республикаш газаца Іалашъеш йола центральни артери я.

Газопроводо тешамен авари йоацаши болх беш хилар, хІаьта иштта из наха кхераме йоацаш хилар дулар кхагІча даькъе гІишлои балхаш деча хана йоагІаш йола бокъонаш лелаярах, газопроводаш лораеш йолча зоне цхьаболча гражданаша кхерамзлен бокъонаш нийса лелаярах тийша да.

Газопровод лораеш йола зона цун дІоаххал линегара аьтта оагІорахьа 250 метри аьрда оагІорахьа — 250 метри йолаш дІабода оасилг ба.

Лораеш йолча зоне цхьаккха тайпара гІишлош, масса хана лелае а ханна лаьрхІа а сооруженеш хьалъе, наькъаш дехка, кхашкара станаш е доахан чулехка моттигаш хьалъе, аьлах е чах аргІаш де, и. кх. дІ. цхьанне а бокъо яц.

Лораеш йолча зоне коммуникацеш ехкаш (трубопроводаш, сангараш, кабель юллаш, и. кх. дІ.) деш дола деррига гІишлои балхаш «Кавказтрансгаз» Къилбаседа-Кавказски производственни объединенеца (гор. Грозный, 364020, Моздокски ул., 35, Телефон 2-43-0) дага а баьнна, Магистральни газопроводий Моздокский линейни производственни управлене (СОАССР, гор. Моздок, 363700, п/я № 1, телефон 9-2-70) яз а яь хьа[illegible] бокъо йолаш [illegible] дІадоло [illegible].

Магистральни газопроводах газ хьаухилла лораеш йолча зоне кхашкара балхаш деш болча [illegible] кхыча гражданашта гучалаьъча цу сахьате оврцагІ а баьнна нах, хьайбаш, техника кхермеча зонера араяккха вІаштІехьдаккхха деза.

Къаьстта лоархІам болаш да автомобилаш, тракторай, специальни наькъаш дехка, гІишлош хьалъю техника кхерамеча зоне чу ца ялийтар, цІераш ца летаяйтар, гІаьле ца оэийтар.

Іалаьмате сиха хоам бе беза газ араухилга хайча милице, къахьегамхой депутатий городий, районий, поселкай, юртий советий исполкомашка гІолла Моздокски управлене укх телефона номерагІа 9-2-70, е «Кавказтрансгаз» объединене укх телфонагІа 2-43-03 е 2-20-10.

Новкъостий! Де мел доагІар а деш оаша ханнахьа хоам бой зулам ца хилийта, хьайбаш, ялтий кхаш, техника, кхылола халкъа фузкъа ца дойташ лораде вІаштІехьдаргда.

«Кавказтрансгаз» Къилбаседа Кавказа Производственни объединени.

ГРОЗНЕНСКИ КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕНА АКАДЕМИКА М. Д. МИЛЛИОНЩИКОВА ЦІЕРАГІЧА МЕХКДАЬТТА ИНСТИТУТО

ДІакхайкаду лакхерча технически дешара заведенешка деша болхараштa йолча подготовительни курсий заочни отделене деша нах дІаэцаш хилар.

Подготовительни курсаша заочно дешаш бараштa 1975 шера октябре денз 1976 шера июне кхаччалца йолча хана, вузе деша оттача хана дІалуш йолча экзамений программа чудоагІаш дола
— эрсий меттен литератураи,
— математика,
— физика,
— химе
контрольни балхаш дІаухийт царца йоагІаш йола методически указанеш а йолаш. Кхоачаш а даь хьажийта хьадайтана контрольни балхашта рецензеш язъю.

Курсашка деша дІа вахаш миччахь вале а, юкъера образовани йолаш, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъашка болх беш вар, тІема гІулакхатІара мукъавалийта цІавенар, хІаьта иштта 10-ча классашка дешаш бола дешархой а.

Деша дІаязвайташ хилча институте дІачу яла еза:
— **института ректора цІерагІа язъяь заявлени** (оттаьча образецах).
— **юкъера образовани йолаш хилара документа копи** (дешархоша — школера справка).
— **2 фотокарточка (3х4 см. размер йолаш);**
— дешарах доагІа 18 сом почте гІолла (укх адресагІа: 364056, г. Грозный. Госбанка Нохч-ГІалгІай республикански контора Грозненски мехкадаьтта института расчетни счет № 14125) дІадахьийта хилара квитанци.

Деша дІаоттара эша бланкаш уж дІайийхачоа цо яххача дІайохьийт.

Курсий адрес: 364902, г. Грозный, Орджоникидзе цІерагІа майда, 100, Грозненски мехкадаьтта институт, подготовительни курсаш.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 6407.